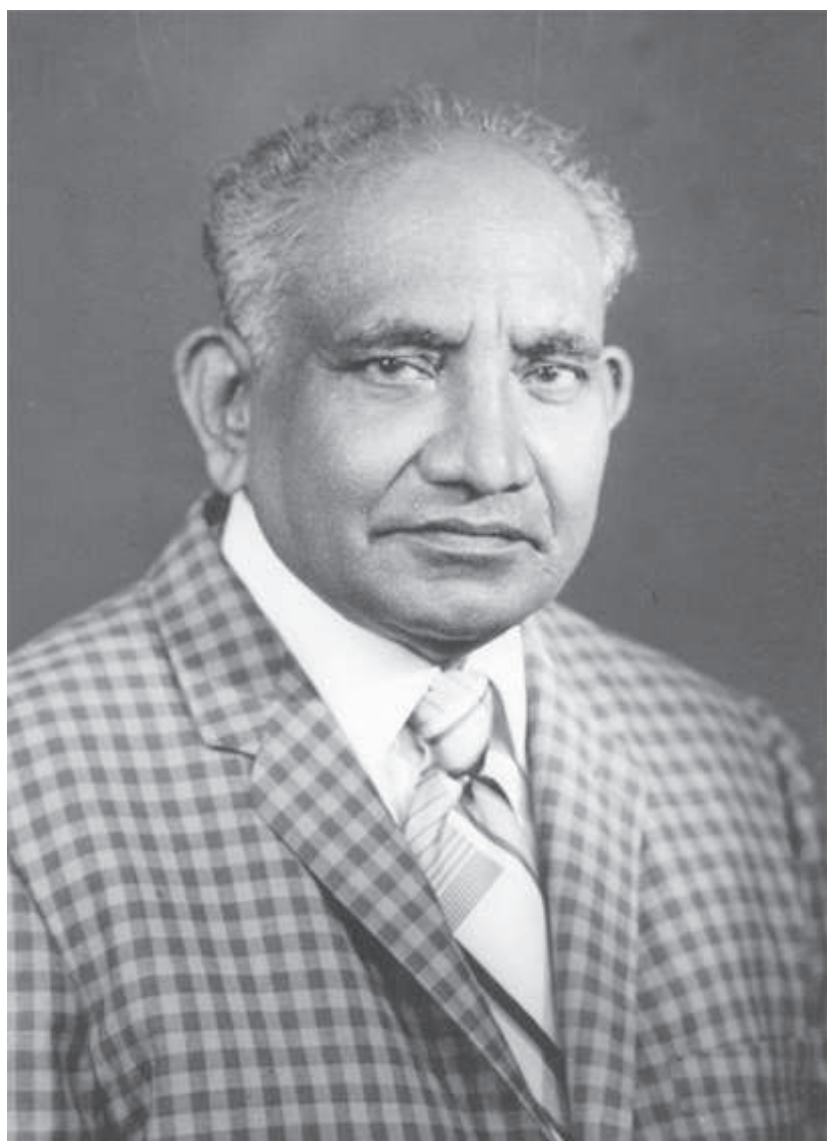

శ్రీమద్ భగవద్గీత

విషయ సూచిక

1 వ అధ్యాయము	అర్జున విషాద యోగము
2 వ అధ్యాయము	సాంఖ్య యోగము
3 వ అధ్యాయము	కర్మ యోగము
4 వ అధ్యాయము	జ్ఞానకర్మసన్యాస యోగము
5 వ అధ్యాయము	సన్యాస యోగము
6 వ అధ్యాయము	ధ్యాన యోగము
7 వ అధ్యాయము	జ్ఞానవిజ్ఞాన యోగము
8 వ అధ్యాయము	అక్షరబ్రహ్మ యోగము
9 వ అధ్యాయము	రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము
10 వ అధ్యాయము	విభూతి యోగము
11 వ అధ్యాయము	విశ్వరూప దర్శన యోగము
12 వ అధ్యాయము	భక్తి యోగము
13 వ అధ్యాయము	క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము
14 వ అధ్యాయము	గుణత్రయ విభాగ యోగము
15 వ అధ్యాయము	పురుషోత్తమ యోగము
16 వ అధ్యాయము	దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగము
17 వ అధ్యాయము	శ్రద్ధాత్రయవిభాగ యోగము
18 వ అధ్యాయము	మోక్షసన్యాస యోగము

1 వ అధ్యాయము

అర్జున విషాదయోగము

1. ధృతరాష్ట్రుడు పలికెను: ఓ సంజయా! నా కుమారులును, పాండురాజు కుమారులును యుద్ధము చేయగోరువారై పుణ్యక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమున సమకూడిన తర్వాత ఏమి చేసిరి?
2. సంజయుడు పలికెను: పాండు కుమారులచే యుద్ధ నియమ ప్రకారము ఏర్పరచబడిన సైన్యమును జూచి దుర్యోధనుడు గురువయిన ద్రోణాచార్యుని సమీపించి ఇట్లు పలికెను.
3. ఓ గురునాథా! బుద్ధిమంతుడును, నీ శిష్యుడు నయిన ద్రుపదుని కుమారునిచే నేర్పుతో రచింపబడిన పాండు పుత్రులయొక్క గొప్పసేనను చూడుము.
4. ఇచ్చట యుద్ధమున భీమార్జునులతో సమానులగు శూరులయిన ధనుర్దరులు పలువురున్నారు.
5. సాత్యకి, విరాటుడు, మహారథుడుగు ద్రుపదుడు, ధృష్టకేతువు, చేకితానుడు, పరాక్రమ శాలియుగు కాశీరాజు, పురుజిత్తు, కుంతి భోజుడు, నరులలో శ్రేష్ఠుడైన శైబ్యుడు,
6. బలవంతుడయిన యుధామన్యుడును, శక్తిమంతుడయిన ఉత్తమౌజుడును, సుభద్రా కుమారుడును (అభిమన్యుడు), ద్రౌపదీయులును అందున్నారు. వీరందరును మహాయోధులు.
7. బ్రాహ్మణోత్తమా! నీకు తెలియుటకొరకు మనయందు ప్రధానులను గూర్చియు నా సేనా నాయకులను గూర్చియు ఇప్పుడు నీకు తెల్పెదను.
8. తమరు, భీష్ముడు, కర్ణుడు, యుద్ధమునందెప్పుడును జయశీలురయిన కృపుడు, అశ్వత్థామ, వికర్ణుడు, సోమదత్తుని కొడుకు (భూరిశ్రవుడు) మున్నగు వారున్నారు.
9. నా కొరకు ప్రాణములను విడువ సిద్ధమైన శూరులు ఇంకను పలువురు కలరు. వారందరును, వివిధ ఆయుధములతో కూడినవారు. యుద్ధ విద్యయందారితేరినవారు.
10. భీష్మునిచే రక్షింపబడుచున్న మన సైన్యము అపరిమితము. కాని భీమునిచే రక్షింపబడు పాండవుల సైన్యము పరిమితముగ నున్నది.

11. మీరందరును సేనావ్యాహ ప్రవేశమునందలి ఆయా ముఖ్య స్థానములలో నిలిచియుండి భీష్మునినే రక్షింతురు గాక.
12. అపుడు శత్రువులను జయించువాడును కురువంశమునందు మహావృద్ధుడును, పితామహుడునయిన భీష్ముడు, దుర్యోధనునకు సంతోషము కల్గించునట్లు సింహనాదము కావించి, తన శంఖమును బిగ్గరగా పూరించెను.
13. తరువాత శంఖములు, భేరులు, శృంగములు అన్నియు ఒక్కసారిగా మ్రోగింపబడెను. ఆ సంఘటిత ధ్వని మిక్కిలి భీకరముగా నుండెను.
14. అనంతరము తెల్లని గుఱ్ఱములు పూన్చిన మహారథము నందుండి కృష్ణుడును అర్జునుడును కూడ దివ్యములైన తమ శంఖములను పూరించిరి.
15. హృషీకేశుడు (శ్రీకృష్ణుడు) పాంచజన్యమును శంఖమును, ధనంజయుడు (అర్జునుడు) దేవదత్తమును శంఖమును పూరించిరి. భయంకర కార్యములు చేయువాడును, భోజన ప్రియుడును (వృకోధరుడు) అయిన భీముడు పాండ్రుమను తన భయంకరమైన శంఖమునూదెను.
16. కుంతీ పుత్రుడుగు యుధిష్ఠిర మహారాజు అనంత విజయమును తన శంఖము నూదెను. నకుల సహదేవులు క్రమముగా సుఘోష మణిపుష్పకములను తమ శంఖముల నూదిరి.
- 17-18. గొప్ప విలుకాడైన కాశీరాజు, మహారథుడైన శిఖండి, ధృష్టద్యుమ్నుడు, విరాటుడు, అజయుడైన సాత్యకి, ద్రుపదుడు, ద్రౌపది కుమారులు, పరాక్రమబాహువులు గల సుభద్రా కుమారుడు (అభిమన్యుడు) మొదలైన వారందరును నలుదిశలలోను వేరు వేరుగా తమ శంఖముల నూదిరి.
19. వివిధములైన ఈ శంఖముల ధ్వని ఆకాశమును, భూమిని ప్రతిధ్వనింప జేయుచు ధృతరాష్ట్ర కుమారుల హృదయములను భేదించెను.
20. ఆ సమయమున అర్జునుడు వానర ధ్వజముగల రథముపై కూర్చుండి ఎదురుగానున్న ధృతరాష్ట్రకుమారులను చూచి ఆయుధములు ప్రయోగించే తరుణమురాగా తన వింటిని ఎత్తి కృష్ణునితో ఈ వాక్యములను పలికెను.
21. అర్జునుడు పలికెను: ఓ అచ్యుతా! నా రథమును రెండు సేనల నడుమ నిలుపుము.
22. ఈ రణప్రయత్నమునందు నేను ఎవరితో యుద్ధము చేయవలెనో అట్టి యుద్ధాసక్తులను చూచుట కవకాశము కల్గును.
23. దుర్బుద్ధిగల ధృతరాష్ట్ర కుమారుని సంతోషింపజేయు కోరికతో యుద్ధము చేయుటకై ఇచ్చటకు వచ్చిన వారిని నేను చూచెదను.

- 24-25. సంజయుడు పలికెను: ఓ ధృతరాష్ట్రా! నిద్రను జయించిన వాడగు అర్జునునిచే ఇట్లు చెప్పబడినవాడై, శ్రీకృష్ణుడురెండు సేనలకు నడుమ, బీష్మ ద్రోణుల, ఇతర పృథ్వీపతులయొక్క సమక్షమున ఉత్తమమైన రథమును నిలిపి, ఓ పార్థా! ఇచ్చట సమావేశమైన కురువంశీయులనందరిని చూడుమని పలికెను.
26. అర్జునుడచ్చట రెండు సేనల నడుమనుండిన తండ్రులను, తాతలను, గురువులను, మేనమామలను, సోదరులను, కుమారులను, మనుమలను, మిత్రులను, మామలను, హితులను చూచెను.
27. కుంతీ పుత్రుడైన అర్జునుడు బంధువులనందరిని చూచి దయతో కూడినవాడై మనస్సు వికలమై విషాదముతో ఇట్లు పలికెను.
- 28-29. అర్జునుడు పలికెను: కృష్ణా! యుద్ధము చేయు కోరికతో నా ముందు నిలబడియున్న ఈ బంధువులను చూచి నా అవయవములు తేలిపోవుచున్నవి, నోరు ఎండిపోవుచున్నది, శరీరము కంపించుచున్నది, రోమములు గగుర్పొడుచుచున్నవి.
30. ఓ కేశవా! నా గాండీవము చేతినుండి జారిపోవుచున్నది. నా చర్మము మండి పోవుచున్నది. నాకిచ్చట నిలబడుటకు శక్యము కాకున్నది. నా మనస్సు చలించు చున్నది.
31. కృష్ణా! విరుద్ధములైన అపశకునములను కూడా నేను చూచుచున్నాను. యుద్ధమున నావారిని చంపుటవలన ఎట్టి మేలు కలుగునో నేను చూడజాలకున్నాను.
32. కృష్ణా! విజయమునుకాని, రాజ్యమునుకాని, సుఖములను కాని అభిలషింప జాలకున్నాను. ఓ గోవిందా! ఆ రాజ్యము వలన మనకేమి ప్రయోజనము? భోగములవలనను, జీవితమువలనను ప్రయోజనమేమి?
33. ఎవరి కొరకు మనము రాజ్యమును, భోగములను, సుఖములను, కోరుచున్నామో వారే ఇచ్చట ప్రాణమును సంపదను విడుచుటకు సంసిద్ధులై యుద్ధమునందు సమకూడి నిలబడియున్నారు.
34. గురువులు, తండ్రులు, కుమారులు, తాతలు, మేనమామలు, మామలు, బావమరుదులు, మనుమలు, ఇంకను ఇతర బంధువులందరును ఉన్నారు.
35. మధుసూదనా! వీరు నన్ను చంపగోరువారైనను, నేను ముల్లోక రాజ్యాధిపత్యముకొరకైనను, ఈ భూమియొక్క ఆధిపత్యముకొరకైనను వీరిని చంపగోరడములేదు.
36. ఓ జనార్దనా! ధృతరాష్ట్ర కుమారులను చంపుటవలన మేమెట్టి ఆనందమును పొందగలము? ఈ దుర్మార్గులను చంపినచో మనకు పాపమే వచ్చును.

37. అందుచే ఓ మాధవా! మనము మన బంధువులగు ధృతరాష్ట్రుని కుమారులను చంపుటకు తగినవారము కాము. మన వారిని చంపుటవలన మనమెట్లు సుఖము నొందగలము?
- 38-39. పేరాసచే వివేకమును కోల్పోయిన వీరు కులమును నిర్మూలించుటవలన కలుగు పాపమునగాని, మిత్రులకు ద్రోహము చేయుట వలన కలుగు పాపమును గాని చూడజాలకున్నారు. ఓ జనార్దనా! కులమును నిర్మూలించుటచే కలుగు దోషమును స్పష్టముగా చూడగల మేము ఈ పాపమునుండి తొలగు మార్గమును తెలుసుకొనవలదా?
40. కులము నాశనముగుట వలన అనాది కాలమునుండి ఆచరింపబడుచున్న వంశాచారములు చెడిపోవును. మరియు ధర్మము నశించినచో కులములో ఉన్నవారు అధర్మముపాలగుదురు.
41. ఓ కృష్ణా! అధర్మము పెచ్చు పెరిగినచో, కుల స్త్రీలు కులట లగుదురు. వృష్ణి వంశమునందు జన్మించినవాడా! స్త్రీలు పతితలయినచో దుష్ట సంతానము కలుగును.
42. కుల సాంకర్యము చేత కులమును నాశనము చేసిన వారికిని, నశించిన కులమునకును నరకలోక నివాసము తప్పదు. వీరియొక్క పితృలకు పిండ, తర్పణోదక దానము, అపకర్మలు నిలిచిపోవును.
43. కులమును నాశనము చేసిన పాతకులయొక్క కులసాంకర్యము కలిగించే ఈ క్రూర చేష్టల వలన సర్వ విధములైన జాతీయ ప్రణాళికలకును, కుల ధర్మమునకును వినాశ మేర్పడును.
44. ఓ జనార్దనా! క్రమము నశించినట్టివారు శాశ్వతముగా నరకలోక నివాసులగుదురని వినియున్నాము.
45. అకటా, ఏ రాజ్యభోగముల మీది పేరాశతో మా బంధు జనులనే వధింపబూనితిమో ఆ కారణముచే, గొప్ప పాప కార్యమును చేయుటకు మేము తలపడినాము.
46. మాటు పోరాడనివాడనై, నిరాయుధుడనై యుండగా ఆయుధపాణులగు ధృతరాష్ట్ర పుత్రులు యుద్ధరంగమున నన్ను చంపినచో అది నాకు మిక్కిలి శ్రేయస్కరమై యుండును.
47. సంజయుడిట్లు పలికెను: అర్జునుడు రణరంగములో ఆ విధముగా పలికి తన విల్లును, బాణములను పడవేసి దుఃఖముతో కల్లోలితమైన మనస్సు కలవాడై ఆసనముపై చలికిలబడెను.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య
సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'అర్జున విషాదయోగము'
అని పేరు పొందిన ప్రథమాధ్యాయము సమాప్తము.

2 వ అధ్యాయము

సాంఖ్య యోగము

1. సంజయుడు పలికెను: అట్లు జాలిచే కరిగిన మనస్సుగలవాడై, కన్నీళ్ళతో నిండిన కన్నులు గలవాడై, దుఃఖించుచున్న అర్జునుని చూచి మధుసూధనుడీమాటలు పల్కెను:
2. శ్రీభగవానుడు పలికెను: ఓ అర్జునా! ఇట్టిశీఘ్ర సమయమునందు ఉన్నత ప్రజలకు అర్హము కానట్టియు మోక్షమార్గమును అడ్డగించునదియు అపకీర్తిని కలిగించునదియునగు ఈ విషాదము నీకెక్కడినుండి దాపురించినది?
3. ఓ పార్థా! నవుంసకత్వమునకు లోబడకుము. ఇది నీకు ఎంత మాత్రము తగదు. ఓ శత్రుంజయా! తుచ్చమైన హృదయ దౌర్బల్యమును విడిచి లెమ్ము.
4. అర్జునుడు పలికెను: ఓ శత్రుసంహారకా! ఓ మధుసూదనా! పూజనీయులైన భీష్ముని, ద్రోణుని ఎదిరించి బాణములతో నేనెట్లు యుద్ధము చేయగలను?
5. నేను పొగడదగిన గురువులను హరించుటకంటే ఈ లోకమున భిక్షమెత్తుకొని జీవించుటయైనను మేలే. గురువులను సంహరించినచో, ఇచ్చటే రక్తముచే మలినమైన ధనసంపదలను భోగములను మాత్రమే అనుభవించినవాడనగుదును.
6. మేము వారిని జయింపవచ్చు లేదా వారే మమ్ములను జయింపవచ్చు. మనకు ఏది హితకరమైనదో కూడ నేను తెలిసికొనజాలకున్నాను. మేము ఏ ధృతరాష్ట్రకుమారులను చంపి జీవింపగోరమో అట్టివారిప్పుడు మాకెదురుగా నిలబడి యున్నారు.
7. కనికరముచే స్వభావగుణములను కోల్పోయిన వాడనై ఏది ధర్మమని ఎరుగక కలత నొందిన బుద్ధిగల నేను నిన్నడుగుచున్నాను. నాకేది శ్రేయస్కరమో అది నిశ్చయముగా తెలుపుము. నేను నీ శిష్యుడను. నీ శరణు పొందిన నాకు ఆజ్ఞాపించుము.

8. భూమిపై శత్రురహితమై సర్వసమృద్ధితో కూడిన రాజ్యమును, దేవతలపైని ఆధిపత్యము పొందినను నా ఇంద్రియములను శోషింపజేయునట్టి దుఃఖమును తొలగించునదేదియు నాకు కనిపింపకున్నది.
9. సంజయుడు పలికెను: ఈ విధముగా పలికి శత్రువులను ఓడించువాడును, నిద్రను జయించినవాడనగు అర్జునుడు, ఇంద్రియములను ఏలేటి కృష్ణునికి, 'గోవింద! నేను యుద్ధము చేయను' అని తెలిపి మౌనము వహించెను.
10. ఓ ధృతరాష్ట్రుడా! ఆ సమయమున నవ్వుచు కృష్ణుడు రెండు సేనల నడుమ దుఃఖమగ్నుడైన అర్జునునితో ఈ మాటలు చెప్పెను.
11. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: నీవు దుఃఖింపదగిన వారిని గూర్చి దుఃఖించుచున్నావు. అయినను మహాజ్ఞానులు వచింపదగిన మాటలను కూడా మాట్లాడుచున్నావు. ప్రాజ్ఞులు జీవించియున్నవారిని గూర్చిగాని, మరణించిన వారిని గూర్చిగాని శోకింపరు.
12. నేను జీవించియుండని సమయము ఎప్పుడును లేదు. నీవును ఈ రాజులును జీవించి యుండని సమయము లేదు. ఇకముందు కూడ మన మెవ్వరమును ఉండకపోవుదుమనియు లేదు.
13. దేహమందుండు ఆత్మకు ఈ దేహమునందు బాల్యము, యౌవనము, ముసలితనమును ఎట్టిదో ఇంకొక దేహమును పొందుటయు అట్టిదే. అందులో జ్ఞాని మోహమునొందడు.
14. కుంతీపుత్రా! ఇంద్రియములు తమతమ విషయములతో చేరే స్థితులే శీతగ్రీష్మ సుఖదుఃఖములు అను అనుభూతులను ఇచ్చుచున్నవి. అవి తాత్కాలికమైనవి, అస్థిరములైనవి. భరతవంశీయుడా! వాటిని సహింపుము.
15. పురుషశ్రేష్ఠుడా! ఈ సుఖదుఃఖములను ఎవడు సమభావముతో చూచునో, ప్రాజ్ఞుడగు ఏ పురుషుని అవి కలతనొందింపవో వాడే ముక్తి కర్షుడగును.
16. అసదృస్తువునకు ఉనికిలేదు. సదృస్తువునకు ఉనికిలేకుండదు. ఈ రెండింటి యొక్క నిశ్చయమైన భావము సత్యమును గ్రహించినవారిచే చూడబడినది.
17. విశ్వమంతయు దేనిచే నిండియున్నదో అది నిశ్చయముగా నాశనరహితమైనదని గ్రహించుము. మార్పులేని ఈ వస్తువునకు నాశనము కలిగించుట ఎవనికిని సాధ్యము కాదు.
18. శాశ్వతమైనట్టియు నాశనము లేనట్టియు పరిమితి లేనట్టియు ఆత్మయొక్క ఈ శరీరములు అంతమొందునని చెప్పబడును. అందుచే ఓ భారతా! యుద్ధము చేయుము.

19. ఈ ఆత్మను చంపునట్టిదని తలంచువాడు, చంపబడునట్టిదని తలంచువాడు ఇరువురును అజ్ఞానులే! ఏలయన ఆత్మ చంపదు, చంపబడదు.
20. దీనికెప్పుడును జననము, మరణము లేదు; ఒకప్పుడుండి మరియొకప్పుడు లేకపోదు. అది పుట్టుకలేనిది, శాశ్వతమైనది, అవినాశనమైనది, పురాతనమైనది. దేహము చంపబడినను అది చంపబడదు.
21. ఓ పార్థా! ఆత్మ నాశనము లేనిదియు శాశ్వతమును, పుట్టుకలేనిదియు, మార్పులెరుగనిదియునని తెలిసికొన్న వ్యక్తి ఎవ్వనిని కాని ఎట్లు చంపును? ఎట్లు చంపింపగలడు?
22. మానవుడు ప్రాతపడిన దుస్తులను విడిచి క్రొత్తవాటిని ధరించునట్లు ఆత్మ కూడ అరిగిపోయిన దేహములను వీడి క్రొత్తవాటిని గ్రహించును.
23. ఈ ఆత్మను ఆయుధములు ఖండింపజాలవు. అగ్ని దహింపజాలదు. నీరు తడుపజాలదు. వాయువు ఎండింపజాలదు.
24. ఈ ఆత్మ చేదింపబడనిది. దహింపబడనిది. తడుపబడనిది. ఎండింపబడనిది. అది అవినాశము, సర్వవ్యాపకము, స్థిరము, చలింపనిది, ఇంద్రియములకందనిది. నిత్యమైనది.
25. ఆత్మ మనస్సుచే ఊహింపరానిది, మార్పులేనిది అని చెప్పబడినది. ఇది గ్రహించిన పిమ్మట నీవు దుఃఖించుట తగదు.
26. గొప్ప పరాక్రమముగల బాహువులు కలవాడా! ఒకవేళ నీవిది ఎల్లప్పుడు పుట్టునదియు, మరణించునదియు అని తలంచినను, అప్పుడు కూడ నీవు దుఃఖించుట తగదు.
27. పుట్టినవాడు చావక తప్పదు. మరణించిన పిమ్మట అతడు జన్మింపకను తప్పదు. అందుచే పరిహరించుటకు వీలులేని విషయమునందు నీవు దుఃఖింపరాదు.
28. ఓ భరత వంశీయుడా! జీవులు మొదట అవ్యక్తముగ నుండి, మధ్య అవి కనబడుచున్నవి. తిరిగి మరల అవ్యక్తములగుచున్నవి. అందుచే దుఃఖించుటకు కారణమేమి కలదు?
29. ఒకానొకడు ఆత్మను అదృశ్యమైనదానిగా చూచును, ఇంకొకడు దానిని అదృశ్యమైన దానిగా పలుకును. మరియొకడు దానిని గూర్చి అదృశ్యమైన దానిగా వినును. ఇంకొకడు వినిన తరువాత కూడ దానిని గ్రహింప జాలడు.
30. ఓ భారతా! సర్వదేహములందు వసించు ఆత్మ ఎప్పుడును మరణములేనిది. అందుచే నీవు ఏ జీవుల కొరకును దుఃఖింపవలసిన అవసరము లేదు.

31. నీ స్వధర్మమును పరిశీలించినను నీవు చలింపనవసరము లేదు. ఏలయన శ్రితియునికి ధర్మయుద్ధముకంటె మేలైనది మరియొకటి లేదు.
32. ఓ పార్థా! అప్రయత్నముగ లభించినదియు తెరువబడిన స్వర్గద్వారమువంటిదియునగు ఇట్టి యుద్ధమును భాగ్యవంతులగు శ్రితియులే పొందుదురు.
33. ఈ ధర్మయుద్ధమును నీవు నిర్వహింపనిచో, నీ స్వధర్మము నుపేక్షచేసి, నీ కీర్తిని కూడ కోల్పోయి పాపమును పొందుదువు.
34. మరియు లోకమందున్నవారు తీరని అపకీర్తిని నీపై మోపి చెప్పుకొందురు, గౌరవము గలవానికి అపకీర్తి మరణముకంటెను అధికమైనది.
35. మహారథులు నీవు భయము వలననే యుద్ధరంగమును విడిచితివని భావించురు. వారియొక్క గౌరవమును పొందిన నీవు సామాన్యునిగా భావింపబడుదువు.
36. నీ శత్రువులు నీ సామర్థ్యమును అపహసించి, నింద్యములైన వాక్యములు పలుకుదురు. ఇంతకన్నను దుఃఖకరమైనది మరేమి కలదు?
37. ఓ కౌంతేయా! నీవు చంపబడినచో స్వర్గమును పొందుదువు, జయించినచో భూమిననుభవించువు. అందుచే యుద్ధము చేయుటకు దైర్యముతో లేమ్ము.
38. సుఖదుఃఖములను, లాభ నష్టములను, జయాపజయములను సమానముగా భావించి యుద్ధము చేయుటకు సిద్ధపడుము. అట్లు చేయుటచే నీకు పాపము కలుగదు.
39. సాంఖ్యముననుసరించి ఈ తెలివిని గూర్చి నీకు వర్ణించితిని. ఇప్పుడు యోగముననుసరించి వివరింతును - వినుము. ఓ పార్థా! నీవిట్టి బుద్ధితో పని చేసినచో కర్మబంధములనుండి విముక్తుడవు కాగలవు.
40. ఈ యోగక్రమమునందు ప్రయత్నము వ్యర్థముకాదు. వ్యతిరేక ఫలితమును కలుగదు. ఈ ధర్మములో కొంచెమైనను నిన్నుగొప్ప భయమునుండి రక్షించును.
41. ఇందు స్థిరమైన బుద్ధి ఒక్కటే. ఓ కురునందనా! నిశ్చయము లేనివారి బుద్ధులు అనేక శాఖలు కలిగియుండును. వారి ఉద్దేశములు అసంఖ్యాకములు.
- 42-43. పార్థా! లోకాశలచే నిండి వేద అర్థవాద వాక్యములందు ఆసక్తి గలవారై, స్వర్గ ప్రాప్తిచే పరమ లక్ష్యముగా యెంచి, దానికి మించినది వేరేదియు లేదని వాదించువారు అజ్ఞానులు. వీరు మృదుమధురమైన వాక్యములు పలికి, ఇంద్రియ తృప్తి కొరకును గొప్ప స్థానము కొరకును, పునర్జన్మమును ఫలితముగాగల పలువిధముల ఆచారములకు వారు సిఫారుసు చేయుచున్నారు.

44. భోగానుభవమునందును, లోకాధిపత్యమునందును ఆసక్తులై యుండి అట్టి వాటిచే వివేకమును కోల్పోయిన వారగు వీరియొక్క చిత్తములందు నిశ్చయమైన బుద్ధి కలుగదు.
45. ఓ అర్జునా! వేదములు మూడు గుణములను గురించినవి. నీవు ఈ మూడు గుణములకును అతీతుడవై, సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములను జయించిన వాడవై నిత్యమైన దానియందు స్థిరుడవై, వస్తువులను సంపాదించుటయందును సంపాదించినదానిని కాపాడుకొనుటయందును చింతారహితుడవై ఆత్మయందు స్థిరుడవు కమ్ము.
46. అంతటను నీటితో నిండియున్న పెద్ద సరస్సులో, ఒడ్డున నిలిచియున్న వానికి త్రాగుటకు మాత్రము అవసరమైనదానివలని ప్రయోజనము యెట్లు ఇమిడియున్నదో, సంపూర్ణ జ్ఞానమునొందిన బ్రాహ్మణునికి వేదము అట్టిదే.
47. కర్మమును చేయుటకే నీ కథికారము గలదు; కాని కర్మ ఫలములయందు లేదు. ఫలమునాశించి కర్మము చేయువాడవై యుండకుము. కర్మము చేయుట మానుకొనుటయందును ఆసక్తుడవు కాకుము.
48. ఓ ధనంజయా! యోగమునందు స్థిరుడవై, ఆసక్తిని విడిచి జయాపజయములందు సమభావముతోనుండి కర్మమును నిర్వహింపుము. అట్టి సమభావమే యోగమనబడును.
49. ఓ ధనంజయా! సమబుద్ధితో చేయు నిష్కామకర్మము కంటే కామ్య కర్మము యెంతో అధమము. అందుచే సమబుద్ధినాశ్రయింప యత్నింపుము. ఫలమును కోరి కర్మమొనర్చువారు లోభులు.
50. సమబుద్ధితో కూడినవాడు ఈ లోక జీవితమందు పుణ్యపాపములు రెండింటిని విడువజాలును. అందుచే ఈ యోగస్థితిలో యత్నించుచుండుము. యోగమనగా కర్మయందలినేర్పు.
51. సమబుద్ధితో కూడిన ప్రాజ్ఞులు కర్మఫలమును త్యజించి జన్మ బంధమునుండి విడివడి దుఃఖరహితమైన స్థానమును నిశ్చయముగా పొందుదురు.
52. ఎప్పుడు నీ బుద్ధి మోహమును కలతను దాటునో అప్పుడు నీవు వినబడిన దాని యెడను వినవలసినదాని యెడను విరక్తి కలవాడవగుదువు.
53. ఎప్పుడు పలు శాస్త్రముల భావము విని పలు రకములై కలతనొందిన నీ బుద్ధి చంచలము కానిదై పరమునియందు స్థిరమై ఉండజాలునో అప్పుడు నీవు యోగమును పొందుదువు.

54. అర్జునుడు పలికెను: ఓ కేశవా! స్థిరచిత్తుడై పరమునియందు మగ్నుడై, అతని గ్రహించిన వారియొక్క గుర్తులెట్టివి? అట్టి స్థిరబుద్ధిగలవాడు ఎట్లు పలుకును? యెట్లుండును? ఎట్లు నడుచును?
55. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: పాఠా! ఒకడు ఎప్పుడైతే మనసునందున్న ఆశలన్నింటిని దూరముగా త్రోసివేయుచున్నాడో, అప్పుడు ఆత్మయందే మనస్సుచే సంతృప్తుడైన అతడు స్థిరబుద్ధిగలవాడని చెప్పబడును.
56. దుఃఖములయందు కలతనొందనిమనస్సుగలవాడును, సౌఖ్యము కలిగినపుడు ఉప్పొంగనివాడును, వాంఛ, భయము, కోపము లేనివాడును స్థిరమైన మనస్సుగలవాడని చెప్పబడును.
57. ఎవడు యెందులోను స్నేహము కలిగియుండకయు, మంచి చెడుల వలన ఆనందముతో ఉప్పొంగనివాడును దుఃఖముచే కలత నొందని వాడనైయుండునో అతడు జ్ఞానమందు సుస్థిరుడై యుండును.
58. ఇట్టి యోగి, తాబేలు తన అవయవములను లోనికి ముడుచుకొనునట్లు ఇంద్రియ విషయములనుండి తన ఇంద్రియములను పూర్తిగా మరలించునప్పుడే జ్ఞానమునందు సుస్థిరముగా నున్నవాడగును.
59. ఆహారము భుజింపని వానికి దానిననుభవించే విషయమున నిగ్రహము కలిగియుండవచ్చును. కాని దాని రుచి తొలగిపోదు. ఆ రుచి కూడ పరముని కనుగొనిన పిమ్మట ఇతనికి తొలగిపోవును.
60. ప్రయత్నశీలుడును, చక్కని బుద్ధిగలవాడునగు పురుషుని యొద్దనూ ఉన్న కలతనొందించు ఇంద్రియములు అతని మనస్సును బలాత్కరించి లాగుకొని పోవును.
61. స్థిరమనస్సుగలవాడు వాటిని నిగ్రహించి నన్నే ఉన్నత వస్తువుగా భావించి, ప్రశాంతముగా నుండవలెను. ఎవని ఇంద్రియములు పూర్తిగా తన వశమున ఉండునో అతని జ్ఞానమే స్థిరమైనది.
62. ఇంద్రియ విషయములను గురించి ఆలోచించు మానవునికి వాటిపై ఆసక్తి కలుగును. అట్టి ఆసక్తి నుండి కోరిక జనించును. కోరిక నుండి కోపము ఉత్పత్తియగును.
63. కోపమువలన భ్రాంతి కలుగును. భ్రాంతి వలన మతిమరుపు జనించును. మతిమరుపు వలన బుద్ధి నశించును. బుద్ధి నశించినప్పుడు మానవుడు సంపూర్ణ నాశనమునొందును.

64. కాని రాగద్వేషములనుండి విముక్తులై, ఆత్మవశముననున్న ఇంద్రియములచే వస్తువులను అనుభవించుచు నియమముతో కూడిన స్వాతంత్ర్యము గలవాడు చలనములేని మనశ్శాంతిని పొందును.
65. మనశ్శాంతిచే ఇతనియొక్క సమస్త దుఃఖములును తొలగిపోవును. ప్రశాంతచిత్తునికి బుద్ధి శీఘ్రముగా పరమునియందు సుస్థిరమగును.
66. మనసు స్థిరముగా లేనివానికి వివేకము లేదు. అట్టివానికి పరమార్థచింతన ఉండదు. పరమార్థచింతన లేనిచో శాంతికవశము లేదు. శాంతి లేనిచో సుఖమెక్కడిది?
67. ఎందుకనగా చంచలమైన ఇంద్రియములను ఏ మనస్సు అనుకూలముగా వెంబడించుచున్నదో అది గాలి నీటిపైనున్న పడవను లాగుకొనిపోవునట్లు ఇతనియొక్క వివేకమును లాగుకొని పోవును.
68. అందుచే బలమైన బాహువులు కలవాడా! ఎవనికి ఇంద్రియ విషయములనుండి ఇంద్రియములు పూర్తిగా నిగ్రహింపబడినవో అతని జ్ఞానము స్థిరమైనది.
69. సర్వజీవులకును రాత్రియైనది పరముని గ్రహించిన మునికి మేల్కొని ఉండు సమయము. సర్వజీవులకును మేల్కొను ఉండు సమయము జ్ఞాన దృష్టిగల మునికి రాత్రియగును.
70. అంతటా నిండి సుస్థిరమైయుండు సముద్రమునందు నదులు ఎల్లు చేరునో అట్లే ఆశలన్నియు ఎవనిని చేరునో వాడు శాంతిని పొందును. ఆశలను వెంబడించువాడు శాంతినొందడు.
71. ఏ పురుషుడు అన్ని కోరికలను విడిచి నిరాపేక్షుడై నేను, నాది అనేది లేనివాడై సంచరించునో వాడు శాంతిని పొందును.
72. ఓ పార్థ! ఇదియే బ్రహ్మతో ఏకమయ్యే స్థితి. దీనిని పొందినపిమ్మట ఒకడు మోహమునొందడు. అంత్యకాలమందైనను ఈ స్థితియందు స్థిరుడైయున్నచో బ్రహ్మతోడైక్యమును ముక్తి స్థానమునొందును.

ఇట్లు బ్రహ్మవిద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'సాంఖ్యయోగము' అని పేరు పొందిన ద్వితీయాధ్యాయము సమాప్తము.

3 వ అధ్యాయము

కర్మయోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఓ జనార్దనా! కేశవా! కర్మముకంటె జ్ఞానమే ప్రశస్తతరమని భావించినచో నన్నీ ఘోరమైన కర్మమునందు నీవెందుకు నియోగించుచున్నావు?
2. సందిగ్ధములైన నీ బోధనలచే నా బుద్ధి కలతనొందినది. అందుచే నాకు మిక్కిలి హితము కలిగించు మార్గమేదో దానినొక్కదానినే నిశ్చితముగా తెలుపుము.
3. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: పాపరహితుడవైన ఓ అర్జునా! ఆదిలో జ్ఞాన యోగముచే సాంఖ్యులకును కర్మ యోగముచే కర్మ యోగులకును ఈ లోకములో రెండు విధముల శిక్షణములు నాచేత చెప్పబడినవి.
4. కేవలము కర్మము చేయకుండుటచే మానవుడు కర్మము నుండి విముక్తి పొందడు. అట్లే కేవలము క్రియ చేయుట మానుకొనుటచే అతడు సిద్ధిని పొందజాలడు.
5. ఎవ్వడును ఒక్క ఊణము కూడా ఏదో ఒక పనిని చేయకుండ ఉండజాలడు. అందరును ప్రకృతి వలన పుట్టిన గుణముల ననుసరించి వివశులై ఏదో ఒక పనిని చేయుటకు ప్రేరేపింపబడుదురు.
6. ఎవడు కర్మేంద్రియములను నిగ్రహించినను మనస్సుచే ఇంద్రియార్థములను ధ్యానించుచుండునో అట్టి మూఢ జీవుడు వేషధారి అనబడును.
7. అట్లుగాక ఏ మానవుడు మనస్సుచే పంచేంద్రియములను నిగ్రహించి ఆసక్తిలేకుండ కర్మేంద్రియములచే కర్మయోగము నారంభించునో అతడు శ్రేష్ఠుడు.
8. నియమింపబడిన నీ కర్మమును చేయుము. కర్మము చేయకపోవుటకంటె కర్మమొనర్చుట చాల మంచిది. కర్మము లేకుండ నీవు దేహమును పరామర్శించుకొనజాలవు.
9. యజ్ఞము కొరకు (భగవదర్చణముగా) చేయబడు కర్మము గాక తక్కిన వాటి నిమిత్తము చేయబడు కర్మము ప్రపంచమున బంధకారణమగును. అందుచే ఓ కుంతీపుత్రా! ఆ యజ్ఞము కొరకు మాత్రమే ఆసక్తిలేనివాడవై కర్మమును చక్కగా ఆచరింపుము.
10. ఆదియందు బ్రహ్మ యజ్ఞముతో మానవులను సృష్టించి, 'దీనిచేత అభివృద్ధి చెందుడి. ఇది మీకు అభీష్టమైన కోరికలను ఇచ్చునదై యుండును గాక!' అని పలికెను.

11. దీనిచే దేవుళ్ళను ఆధరించుడి. వారు మీకు ఆధరణ కలిగింతురు. మీరు ఒకరినొకరు ఆధరించుచు ప్రశస్తతరమైన మేలులనొందుదురు.
12. దేవుళ్ళు యజ్ఞముచే ఆధరింపబడి, కోరే జీవితావశ్యకములను మీ కిత్తురు. వారిచే యివ్వబడిన వస్తువులను వారి కీయకుండ ననుభవించువాడు దొంగయే అగును.
13. యజ్ఞముచేసి అందు మిగిలిన దానిని భుజించు సాధువులు సర్వపాపములనుండి విముక్తులగుదురు. కాని తమ స్వానుభవము కొరకే వంట చేసికొను పాపులు పాపమునే భుజింతురు.
14. జీవులన్నియు ఆహారముపై ఆధారపడి జీవించును. ఆహారము వర్షమునుండి ఉత్పత్తి యగును. వర్షము యజ్ఞాచరణము వలన కలుగును. యజ్ఞము విహిత కర్మాచరణములవలన కలుగును.
15. క్రమబద్ధమైన కర్మము వేదములచే విధింపబడినది. వేదములు నాశనరహితమైన బ్రహ్మనుండి ప్రత్యక్షమాయెను. అందుచే సర్వవ్యాపకమైన బ్రహ్మము యజ్ఞమునందు ఎప్పుడును ఉండును.
16. పార్థా! ఇట్లు ప్రవర్తింపబడిన చక్రమును ఎవడు అనుసరింపకుండునో వాడు ఇంద్రియసుఖములందే సంతృప్తి నొందువానిగను, పాపమందు ఆయుష్షును గడుపువానిగను వ్యర్థముగా జీవించుచున్నాడు.
17. కాని ఆత్మయందే ఆనందము కలవాడై ఆత్మయందే సంతృప్తి నొందుచు ఆత్మయందే సంతృప్తుడైయుండువానికి చేయదగిన కర్మమే లేదు.
18. వానికి ఈ లోకమున కర్మాచరణముచే ప్రయోజనము లేదు. కర్మమొనర్చకుండినను ప్రయోజనమేదియు లేదు. అట్టివానికి సర్వజీవులయందును ప్రయోజనము కొరకు కోరదగినదేదియు లేదు.
19. అందుచే ఆసక్తి లేనివాడై ఎప్పుడును చేయవలసిన కర్మమును చక్కగా చేయుము; ఏలయన ఆసక్తి లేకుండ పనిచేయుటచే మానవుడు పరముని పొందును.
20. జనకుడు మొదలైన వారు కర్మము వలనే పరిపూర్ణత్వమును పొందిరి. మరియు లోకమును సద్కార్యమున నడిపింపగోరినను కర్మముచేయవలయును.
21. శ్రేష్ఠుడు ఏ కార్యములు చేయునో వానిని సామాన్యులు కూడ అనుసరింతురు. అతడు ఆదర్శ ప్రాయముగ దేనిని చేయునో ప్రపంచ మంతయు దాని ననుసరించును.
22. ఓ పార్థా! ముల్లోకములందును నాకు విహితమైన కర్మమేదియు లేదు. పొందబడనిదియు, ఇకపై పొందవలసినది ఏదియు నాకు లేదు. అయినను నేను కర్మములను ఆచరించుచునే ఉందును.

23. ఓ పార్థా! నేను ఎప్పుడును అలసట చెందక కర్మమును చేయకపోయినచో నిశ్చయముగా మానవులు ఏ విధముననైననూ నా మార్గమునే అనుసరింతురు.
24. నేను కర్మమును చేయనిచో ఈ లోకములు నాశిల్లును. నేను కుల సాంకర్యమునకు, అలజడికి కారకుడనగుదును. ఈ ప్రజలను ధ్వంసము చేసినవాడనగుదును.
25. ఓ భారతా! తెలివి లేనివారు కర్మఫలమునందాసక్తులై కర్మము చేయునట్లు ప్రాజ్ఞుడు లోకకళ్యాణ వాంఛతో ఆసక్తి లేకుండ కర్మముల నాచరింపవలయును.
26. కర్మములందాసక్తిగల అజ్ఞానుల మనస్సులను కలత నొందింపరాదు. ప్రాజ్ఞుడు అప్రమత్తుడై సర్వ కర్మములను తాను చేసి ఇతరులను ఆ కర్మములకు నియోగింపవలెను.
27. ప్రకృతిలోని గుణములచే అంతటా కర్మములొనర్చబడుచున్నవి. అహంకారముచే మూఢతనొందినవాడు 'నేనే కారణ కర్తను' అని భావించును.
28. కాని గొప్ప పరాక్రమముగల బాహువులు కలవాడా! ఇంద్రియరూపములగు గుణములు ఇంద్రియరూపములగు విషయములందు చలించుచున్నవని గుణకర్మముల విభాగమునందు నిజమును గ్రహించినవాడు తెలుసుకొని ఆసక్తుడౌకాడు.
29. ప్రకృతి గుణములందు తెలివిలేనివారు గుణముయొక్క పనియందాసక్తి నొందుచున్నారు. ఆ అల్పజ్ఞులగు మూఢులను జ్ఞాని కలతనొందింపరాదు.
30. సర్వ కర్మములను నాకు సమర్పించి, నాపై మనసు స్థిరీకరించి, కోరికలు, మమకారములు వీడి, చింతాజ్వర రహితుడవై యుద్ధము చేయుము.
31. ఈ నా మతమును అసూయా రహితులై శ్రద్ధాపూరితులై అనుసరించువారు కర్మ బంధములనుండి విడువబడుదురు.
32. కాని ఎవరు ఈ మతమును (ఉపదేశమును) నిందించువారై అనుసరింపరో, జ్ఞానవిహీనులును, అవివేకులునగు వారిని నాశనమునొందినవారిగను, భ్రష్టులుగను, భావింపవలెను.
33. జ్ఞానవంతుడైనవాడు కూడ తన స్వభావమునకు తగినట్లు ప్రవర్తించును. జీవులన్నియు తమతమ స్వభావములను అనుసరించుచు కర్మమొనర్చుచున్నవి. నిగ్రహించుటకు ప్రయత్నించుటచే ప్రయోజనమేమి?
34. ప్రతి ఇంద్రియముయొక్క విషయమునందును రాగద్వేషములు నిలిచియున్నవి. కాని ఎవడును వాటికి వశుడు కాకుండునగాక! అవి నిశ్చయముగా అతని విమోచనమునకు అడ్డువచ్చు శత్రువులు.

35. తన ధర్మము గుణరహితమైనను దానిని చేయుట, పరధర్మమును లెస్సగా చేయుటకంటే మేలైనది. స్వధర్మమును చేయుటలో మరణించుటయైనను మేలగును. పరధర్మానుసరణము భయమును కలిగించును.
36. అర్జునుడు పల్కెను: వృష్ణవంశసంభూతుడా! అనిష్టముగానైనను మానవుడు దేని ప్రేరణచే బలవంతముగా నియోగింపబడినట్లు పాపకార్యములు చేయుచున్నాడు?
37. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: అర్జునా! రజోగుణ జనితమగు కామమే కోపముగా పరిణమించును. అది తృప్తిపరుపరానిదియు నికృష్టమునైనది. ఈ ప్రపంచమందు వీటిని శత్రువుగా నెరుంగుము.
38. అగ్ని పాగచేతను, అద్దము దుమ్ముచేతను, గర్భములోని పిండము మాచిచేతను ఆవరింపబడియుండునట్లు, జ్ఞానము కామముచే ఆవరింపబడి యుండును.
39. కౌంతేయా! జ్ఞానులకు నిత్యశత్రువగు తృప్తిపరుప శక్యముకాని ఈ కామాగ్నిచే జ్ఞానము మరుగుపరచబడుచున్నది.
40. ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి అనునవి దీనికి స్థావరములని చెప్పబడుచున్నది. వీటిద్వారా ఇది దేహదారియగు ఆత్మయొక్క యథార్థజ్ఞానమును కప్పిపుచ్చి అతనిని కలత పెట్టును.
41. అందుచే భరత వంశ శ్రేష్ఠుడా! నీవు మొదట ఇంద్రియములను నిగ్రహించి, జ్ఞాన (అవ్యక్తమైన దైవీకమునెరుంగు జ్ఞానము - నిర్గుణ బ్రహ్మము) విజ్ఞాన (బహిరంగమైన దైవీకమునెరుంగు జ్ఞానము - సౌకారబ్రహ్మము) నాశనకారియును పాపములో చేర్చునదియునగు దీనిని తప్పక హరించి నాశనము చేయుము.
42. ఇంద్రియములు (శరీరము కంటే) ఉత్తమమందురు; ఇంద్రియముల కంటె మనస్సు ఉత్తమము; మనస్సుకంటె బుద్ధి ఉత్తమము; బుద్ధికంటె ఆత్మ ఉత్తమము.
43. గొప్ప బాహుబలముగలవాడా! ఈ విధముగా బుద్ధికంటెను అతీతమైనదానిని తెలిసికొని, నిశ్చయరూపమగు బుద్ధిచే చంచలరూపమగు మనస్సును, ఇంద్రియములను అరికట్టి, అణప కష్టతరమైన కామమును ఆ శత్రువును రూపుమాపుము.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'కర్మయోగము' అని పేరు పొందిన తృతీయాధ్యాయము సమాప్తము.

4 వ అధ్యాయము

జ్ఞానకర్మసన్యాస యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: నాశనములేని ఈ యోగ శాస్త్రమును నేను వివస్వంతునికి ఉపదేశించితిని; వివస్వంతుడు దానిని మనువునకుపదేశించెను; మనువు ఇక్ష్వాకునకు ఉపదేశించెను.
2. ఇట్లు పరంపరా క్రమమున వచ్చిన ఈ యోగము రాజర్షులకు తెలిసియుండెను. ఓ శత్రుంజయా! దీర్ఘకాలము గడుచుటచే ఇది లోకమున సమసిపోయెను.
3. నీవు నాకు భిక్షుడవును, మిత్రుడవును అగుటచే, ఆ పురాతనయోగమే అయిన ఇది ఈ రోజు నాచేత నీకు చెప్పబడుచున్నది. నిజముగ ఇది ఉన్నతమైన రహస్యము.
4. అర్జునుడు పలికెను: వివస్వంతుడు జన్మచే నీకంటె పూర్వుడు. అట్లుండ ఆరంభమున నీ వీ శాస్త్రము నాతని కుపదేశించితివని నే నెట్లు గ్రహింపగలను?
5. శ్రీభగవానుడు పలికెను: శత్రు విజేతవైన ఓ అర్జునా! నీకును నాకును పెక్కు జన్మములు గడిచినవి. అవి యన్నిటిని నేనెరుంగుదును. నీవెరుంగవు.
6. నేను పుట్టుక లేనివాడను, నాశనములేనివాడను. సృష్టింపబడిన సమస్తమునకు ప్రభుడను. అయినను నా స్వభావమును లోబరుచుకొని నా యోగ మాయచే నన్ను నేను విశదపరచుచుందును.
7. ఓ భారతా! ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మము క్షీణించి, అధర్మము వృద్ధిచెందునో అప్పుడెల్ల నేను దేహము ధరించుకొందును.
8. సాధువులను రక్షించుటకును దుష్టులను నాశనము చేయుటకును ధర్మమును స్థాపించుటకును నేను ప్రతియుగమునందును జన్మించుచుందును.
9. ఓ అర్జునా! నా దివ్యమైన జన్మమును, కర్మమును యెవడు యథార్థవిధముగా నెరుగునో అతడు దేహమును విడచిన పిమ్మట పునర్జన్మమొందడు; నన్నే పొందును.
10. అనురాగ, భయ, కోపవిహీనులై, నన్నే భావించుచు, నన్నే శరణుజొచ్చినవారగు పలువురు, జ్ఞానమగు తపస్సు చేత పవిత్రులై నాయందు నిమగ్నులై యున్నారు.
11. ఓ పార్థా! ఎవరు ఎట్లు నన్ను సమీపించుదురో, అట్లే వారికి ఫలము లొసంగుచుందును. మానవులు అన్ని విధాలా నా మార్గమునే అనుసరింతురు.
12. మానవులీ ప్రపంచమున కర్మఫలమును కోరుచు, దేవుళ్ళను పూజింతురు. ఏలయన ఈ ప్రపంచమున కర్మఫలము త్వరితముగా లభించును.

13. గుణములకు తగినట్లుగా కర్మములు విభజింపబడి నాలుగు వర్ణములు నాచే సృష్టింపబడినవి. ఈ నాలుగు వర్ణములకు కర్తవ్యము నన్ను నాశనము లేని కర్తగాను, కర్మములొనర్చనివానిగాను యెరుగుము.
14. కర్మములు నన్నంటవు. కర్మఫలములయెడ నాకు ఆసక్తి లేదు. ఇట్లు నన్నెరిగినవాడు కర్మములచే బంధింపబడడు.
15. పూర్వకాలమునందలి ముక్తిని కోరువారందరును దీనినెఱిగియే కర్మములొనరించియుండిరి. అందుచే వారి యడుగుజాడల ననుసరించి నీవును కర్మమొనర్చుము.
16. పండితులు కూడ కర్మమనగానేమో అకర్మమనగానేమో నిర్ణయించుటయందు భ్రాంతులైయున్నారు. దేనిని గ్రహించి నీవు సమస్త చెడునుండి విముక్తుడవగుదువో, అట్టి కర్తవ్యమనగానేమో వివరింతును.
17. కర్మమననేమో, వికర్మమననేమో, అకర్మమననేమో తెలిసికొనుట అవశ్యకము. కర్మముయొక్క తత్వమును నెరుగుట సులభముకాదు.
18. కర్మమందు అకర్మమును అకర్మమందు కర్మమును చూచువాడు మానవులలో బుద్ధిమంతుడు. అతడు యోగి; చేయవలసిన యావత్తును సాధించినవాడు.
19. ఎవనియొక్క కర్మములన్నియు, వాంఛయు, దానికి కారణమైన సంకల్పములు లేకుండనుండునో, జ్ఞానమును అగ్నిచే ఎవని కర్మములు దహింపబడినవో, వానిని జ్ఞానులు ప్రాజ్ఞుడందురు.
20. కర్మముల ఫలితములందలి ఆసక్తినంతయు విడిచి నిత్యసంతృప్తుడై, దేనిమీదను ఆధారపడకయుండువాడు కర్మములొనర్చినను ఒనర్చనివాడేయగును.
21. వాంఛాశూన్యమైన మనస్సును, బుద్ధిని నిగ్రహించి, సర్వస్వమును విడనాడినవాడు శరీరముయొక్క ముఖ్యమైన అవసరములకొరకు మాత్రమే పనిచేయుచు పాపమునొందకుండును.
22. అప్రయత్నముగా లభించినదానిచే సంతృప్తుడై ద్వంద్వములకు అతీతుడును, అనూయారోహితుడును, జయోపజయములయందు సమానుడును అగువాడు కర్మము చేయుచున్నను దానిచే బద్ధుడు కాడు.
23. ఆసక్తిలేని వాడై, విముక్తుడై, జ్ఞానమందు స్థిరమైన మనస్సు గలవాడు, చేయు కర్మమంతయు యజ్ఞార్థమై చేయబడి, పూర్తిగా లయించిపోవును.
24. అర్పణము (బ్రహ్మము, అర్పింపబడు హవిస్సు) బ్రహ్మము, బ్రహ్మయను అగ్నియందు బ్రహ్మమే హోమము చేయబడుచున్నది. కర్మమగు బ్రహ్మమందు నిమగ్నుడైయుండువాడు బ్రహ్మమునే పొందును.

25. ఇతరయోగులు దేవుళ్ళకు చెందినదగు యజ్ఞమునే ప్రేమతో చేయుదురు. మరికొందరు బ్రహ్మగ్నియందు ఆత్మయగు వ్యక్తిత్వమునే ఆత్మమూలముగా యజ్ఞముగా అర్చింతురు.
26. మరి కొందరు చెవులు మున్నగు ఇంద్రియములను నిగ్రహమనెడి అగ్నియందు వేల్చురు. ఇతరులు ధ్వని మొదలగు విషయములను ఇంద్రియరూపాగ్నియందు వేల్చురు.
27. కొందరు జ్ఞానముచే ప్రదీప్తమగు ఆత్మయందు అణిగియుండు యోగప్రయత్నమగు అగ్నిలో సమస్త ఇంద్రియకర్మములను, ప్రాణకర్మములను ఆహుతి యొసగుదురు.
28. వీటినే దానమగు యాగమును, తపస్సును యాగమును, యోగమగు యాగమును, వేదాభ్యాసమును యాగమునుచేయువారును, దృఢవ్రతులును, తీవ్రమైన తపస్సు చేయువారును చేయుచున్నారు.
29. అటులనే మరికొందరు అపాన వాయువునందు ప్రాణవాయువును, ప్రాణవాయువునందు అపానవాయువును ఆహుతిగా అర్చింతురు. ప్రాణాపానవాయువుల రాకపోకలను నిరోధించి, ప్రాణాయామమును అభ్యసించుదురు.
30. మరికొందరు ఆహారమును కట్టడలో పెట్టి, ప్రాణవాయువును ప్రాణవాయువునందు ఆహుతియొనర్తురు. వీరందరును యజ్ఞమును గ్రహించినవారు; యజ్ఞముచే పాపము తొలగింపబడినవారు.
31. కురువంశ శ్రేష్ఠుడా! యజ్ఞమొనర్చి మిగిలిన అమృతమును భుజించువారు నిత్యబ్రహ్మమును పొందుదురు. యజ్ఞము చేయనివాడు ఈ లోకమునకే అనర్హుడు; వానికి పరలోక ప్రాప్తి ఎట్లు?
32. వివిధములైన ఈ యజ్ఞములు వేదములచే వివరింపబడినవి. ఇవన్నియును కర్మమునుండి పుట్టినవని గ్రహింపుము. ఇట్లు గ్రహించి విముక్తుడవగుదువు.
33. ఓ శత్రుంజయా! జ్ఞానయజ్ఞము ద్రవ్యయజ్ఞము కంటె మహత్తరమైనది. ఓ పార్థా! కర్మమంతయు ఏదియు తప్పిపోకుండ జ్ఞానమునందు సమాప్తి నొందును.
34. సాష్టాంగప్రణామములు చేసియు, ప్రశ్నించియు, సేవించియు దానిని గ్రహింపుము. నిజమును గ్రహించిన జ్ఞానులు నీకు జ్ఞానమును ఉపదేశింతురు.
35. ఓ పాండవా! ఆ జ్ఞానమును గ్రహించితివేని మరలనిట్లు భ్రాంతి నొందవు. దీనిచే సర్వజీవులను నీయందును, నాయందును చూతువు.

36. నీవు పాపాత్ములందరిలో అతి ఘోరమైన పాపిష్టుడవైనప్పటికిని జ్ఞానమనెడి పడవచే సమస్త పాపములను దాటుదువు.
37. అర్జునా! మండుచున్న అగ్ని కట్టెలను బూడిదగా చేయునట్లు జ్ఞానమనెడి అగ్ని కర్మములన్నింటిని బూడిదగా చేసి వేయును.
38. ఈ లోకమున జ్ఞానమునకు సమానమైన శుద్ధీకరవస్తువు లేదు. యోగమునందు సిద్ధివొంది, పరిపక్వత వొందినవాడు కాలపరిపాకమున తనయందు తానే దానిని చూచును.
39. జ్ఞానమునే శ్రేష్ఠముగా భావించినవాడును, ఇంద్రియములను నిగ్రహించినవాడునగు విశ్వాసముగలవాడు జ్ఞానమును పొందును. సత్య ప్రత్యక్షత కలిగిన పిమ్మట ఆలస్యములేకుండా శాంతిని (పరముని గ్రహించుట) పొందును.
40. జ్ఞానరహితుడును, విశ్వాసహీనుడును, సంశయాత్ముడును నాశిల్లును. సందేహించువానికి ఇహలోకముగాని పరలోకముగాని సుఖముగాని లేదు.
41. ఓ ధనంజయా! యోగముచే కలుగు కర్మఫలమును పరమునికి అర్పించిన వాడును, జ్ఞానముచే సందేహములను ఛేదించినవాడును, ఆత్మయందు స్థిరముగా నున్నవాడును, కర్మములచే బంధింపబడడు.
42. కాగా అజ్ఞానమువలన కలిగి, నీ హృదయమున నిలిచియున్న ఈ ఆత్మను గూర్చిన సంశయమును, జ్ఞానమనెడి ఖడ్గముతో ఛేదించి యోగమునాశ్రయింపుము. భారతా! లేమ్ము.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'జ్ఞాన కర్మ సన్యాస యోగము' అని పేరు పొందిన చతుర్థాధ్యాయము సమాప్తము.

5 వ అధ్యాయము

సన్యాస యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఓ కృష్ణా! కర్మము విడుచుటను (సన్యాసము) ప్రశంసించి, మరల కర్మము చేయుటను ప్రశంసించుచున్నావు. ఈ రెండింటిలో ఏది శ్రేయస్కరమో ఆ ఒక్కదానిని నిశ్చితముగా చెప్పుము.
2. శ్రీభగవానుడు పలికెను: కర్మపరిత్యాగము, కర్మముచేయుట, రెండును తేమము కలిగించునవే. వాటియందు కర్మముచేయుట కర్మపరిత్యాగము కంటె మేలితరమైనది.
3. గొప్పబాహుపరాక్రమము గలవాడా! ఏ కర్మయోగి ద్వేషింపడో, కోరడో, అతడు ఎన్నడూ సన్యాసియని భావింపబడును. ద్వంద్వముల నుండి విడివడినవాడు కర్మబంధములనుండి సులభముగా ముక్తుడగును.
4. అల్పజ్ఞులు సాంఖ్యయోగమును కర్మయోగమును భిన్నములని చెప్పుదురు. పండితులు అట్లు చెప్పరు. ఈ రెండు మార్గములలో దేనినైన స్థిరముగ అనుసరించువాడు రెండింటి యొక్క ఫలితమును పొందును.
5. సాంఖ్యయోగులచే పొందబడు స్థితి కర్మయోగులచే కూడ పొందబడును. కర్మయోగమును సాంఖ్యయోగమును ఒక్కటే అని చూచువానిదే నిజమైన దృష్టి.
6. కర్మయోగముచే కాక సన్యాసము పొందుట దుర్లభము. కాని కర్మయోగమును అనుసరించే ముని వెంటనే బ్రహ్మమును పొందును.
7. కర్మయోగమును చేయువాడై, నిర్మలహృదయము కలవాడై, శరీరమును జయించినవాడై, ఇంద్రియములను నిగ్రహించినవాడై, ఎల్లజీవులయొక్క అంతరంగముతోను (పరమునితో) తనను లీనమొనర్చినవాడు కర్మములు చేయుచున్నను వాటిచే మలినము కాడు.
8. సత్యానుభూతిగల యోగి చూచుట, వినుట, తాకుట, వాసన చూచుట, తినుట, అటునిటు పోవుచుండుట, నిద్రించుచుండుట, ఊపిరి పీల్చు చుండుట మున్నగు కార్యములు చేయుచున్నను, తాను ఏమియు చేయుచుండుట లేదని యెరుంగవలెను.
9. మాటలాడినను, విసర్జించినను, గ్రహించినను, కన్నులను తెరచినను, మూసినను, ఇంద్రియములు తమతమ విషయములందు మగ్నములై ఉన్నవను నమృతము గలవాడై, తాను ఏమియు చేయుటలేదని నెంచవలెను.
10. ఎవడు కర్మములను బ్రహ్మకే విడిచి ఆసక్తిరహితుడై వాటిని చేయునో, వాడు నీటిచే తామరాకువలె పాపకార్యములచే ప్రభావితుడు కాడు.
11. యోగులు ఆసక్తి విడిచి మనస్సును పరిశుద్ధ పరచుటకు, తానను భావము లేకుండ, దేహముతోడను, మనస్సుతోడను, బుద్ధితోడను, ఇంద్రియములతోడను కర్మము చేయుదురు.

12. యోగి తన కర్మఫలమును విడిచి, పరముని ధ్యానించుటచే కలిగే శాంతిని పొందును. యోగము చేయజాలనివాడు (పరముని సేవింపనివాడు) ఆశయొక్క ప్రేరణచే కర్మఫలమునందాసక్తి కలిగి బద్ధుడై ఉండును.
13. ఇంద్రియములను నిగ్రహించినవాడు మానసికముగా అన్ని కర్మములను విడిచి సుఖముగా తొమ్మిది ద్వారములుగల దేహమునందు తానేమియు చేయకుండ, చేయింపకుండ పరమునియందు నిమగ్నుడైయుండును.
14. కర్తగానుండుటను ప్రభువు లోకులకు సృష్టించలేదు. అటులనే కర్మములను, కర్మములయొక్క ఫలము కూడుటను సృజింపలేదు. ఇదంతయు ప్రకృతి చేతనే చేయబడును.
15. భగవంతుడు ఎవరియొక్కయు పాపమునుగాని, పుణ్యకార్యమునుగాని అంగీకరింపడు. అజ్ఞానముచే జ్ఞానము ఆవరింపబడియున్నది; అందుచే జీవులు తప్పయిన మార్గమును చేరుచున్నారు.
16. ఆత్మ జ్ఞానముచే ఎవరియొక్క అజ్ఞానము నాశనముచేయబడెనో, వారిజ్ఞానము సూర్యునివలె ఆ పరముని వ్యక్తము చేయును.
17. ఎవరి బుద్ధియు, మనస్సును, విశ్వాసమును, ఆశ్రయమును పరమునియందే స్థిరములయి ఉండునో అట్టివారు జ్ఞానముచే పాపములు ప్రక్షాళింపబడి మరలరాని (జనన మరణరహితమైన) స్థానమును పొందుదురు.
18. విద్యావినయములతో కూడిన బ్రాహ్మణుని, గోవును, ఏనుగును, కుక్కను, కుక్కను తిను చండాలుని ఆత్మజ్ఞానులు సమానమైన దృష్టితో చూతురు.
19. సమానత్వముతో కూడిన మనస్సు కలవారిచే జన్మము యిచ్చటనే జయింపబడెను. వారు బ్రహ్మవలెనే సమదృష్టిగలిగినవారై దోషరహితులై యుండుటచే వారు బ్రహ్మమునందే స్థిరులై యుందురు.
20. బ్రహ్మజ్ఞాని, బ్రహ్మమునందు ప్రతిష్ఠితుడై, సుప్తిరబుద్ధి కలిగి, మోహరహితుడై, ప్రియమైన దానిని పొందినపుడు సంతోషింపక, అప్రియమును పొందినపుడు దుఃఖింపక ఉండును.
21. ఇంద్రియవిషయములందాసక్తి లేనివాడు ధ్యానముచే తనయందలి సుఖమును పొందును. మనసుచే బ్రహ్మయందు ఐక్యమైంది ధ్యానమందున్నవాడు నాశనరహితమైన సుఖముననుభవించును.
22. ఓ కౌంతేయా! ఏ సుఖములు బాహ్యవిషయపరిచయము వలన కలిగినవో అవి దుఃఖకారణములు; ఆది అంతములు కలవి. జ్ఞాని వాటియందు సుఖము కోరడు.

23. ఎవడు దేహమును వీడుటకు ముందే ఆశా కోపములచే కలిగే ప్రేరణను ఇచ్చటనే సహింపజాలునో, అతడు యోగమునందు స్థిరుడగును; అతడే సుఖముగలవాడగును.
24. ఎవడు తన యందే సౌఖ్యమును, సంతోషమును కలిగియుండి, అటులనే అంతఃప్రకాశము గలవాడునగునో ఆ యోగి జీవించునప్పుడే బ్రహ్మయందు లీనమై బ్రహ్మమును పొందును.
25. ఎవరియొక్క చెడు తొలగెనో, సంశయములు తీరెనో, ఇంద్రియములు నిగ్రహింపబడెనో, ఎవరు సర్వ జీవులయొక్క సంక్షేమము కోరుదురో, ఆ ఋషులు బ్రహ్మతోడైక్యమగు ముక్తిని పొందుదురు.
26. కామక్రోధములనుండి విముక్తులై, నిగ్రహింపబడిన చిత్తముగలవారై, పరముని గ్రహించినవారగు సన్యాసులకు ఇహమునందును పరమునందును బ్రహ్మయందు లీనమగు ముక్తి లభించును.
- 27-28. బాహ్యవిషయములను దూరపరచి, కన్నులను కనుబొమ్మలనడుమ కేంద్రీకరించి ఉచ్ఛ్వాసనిచ్ఛ్వాసములను సమానపరచి, ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి మొదలైన వాటిని నిగ్రహించుచు మోక్షమునే వాంఛించుచు కోరిక, భయము, క్రోధము లేనివాడై ధ్యానమందు ప్రయత్నించువాడు ఎల్లప్పుడు ముక్తినిపొందినవాడే అగును.
29. యజ్ఞమును తపస్సును అనుభవించువాడై, సర్వలోకములకును ఈశ్వరుడై, సర్వజీవులయొక్కయు స్నేహితుడైయున్న నన్ను అతడెరిగి శాంతిని పొందును.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'సన్యాస యోగము' అని పేరు పొందిన పంచమాధ్యాయము సమాప్తము.

6 వ అధ్యాయము

ధ్యానయోగము

1. శ్రీభగవానుడు పలికెను: అగ్నిని విడిచినవానిని కర్మములు చేయనివానిని తప్పనిచ్చి, కర్మఫలములందు ఆధారపడకుండ చేయవలసిన పనులు చేయువాడు శ్రేష్ఠమైన సన్యాసియు యోగియు అగును.

2. సన్యాసమని చెప్పబడునదే యోగమని ఎరుంగుము. ఏలయన ఓ పాండు కుమారా! లోక వాంఛలను విడువని వాడెవడును యోగి కాజాలడు.
3. యోగమునందు ముందుకు సాగోరే మునికి, కర్మము సాధనముగా చెప్పబడుచున్నది. యోగమునందు సిద్ధిని పొందిన వానికైతే, లోక చింతననుండి విముక్తుడగుటయే సాధనముగా చెప్పబడుచున్నది.
4. ఎప్పుడు ఒకడు నిశ్చయముగ ఇంద్రియములు కోరే వస్తువులయందాసక్తి గొనడో, అప్పుడు సర్వసంకల్పములను వీడిన అతడు యోగమునందు సిద్ధి నొందినవాడని చెప్పబడును.
5. మానవుడు తనచేతనే తనను ఉద్ధరించుకోవలెను. అతడు తనను తాను అగౌరవరచుకొన రాదు. నిశ్చయముగా ఒకనికి తానే మిత్రుడు; తానే శత్రువుగను ఉన్నాడు.
6. తన మనస్సును జయించిన వానికి తానే మిత్రుడు; కాని తన మనస్సును జయింపనివానికి తానే శత్రువుగను.
7. శీతోష్ణ సుఖదుఃఖములందును అటులనే మానావమానములందును తనను జయించిన నిమ్మళమైన హృదయము గలవాని జ్ఞానమునందు పరమాత్మ ముందుగనే మగ్నమైయున్నాడు.
8. జ్ఞానముచేతను (బహిరంగము కాని దైవీకమునెరుగుటచేతను) విజ్ఞానముచేతను (బహిరంగమైన దైవీకమును ఎరుగుటచేతను) తృప్తిని పొందినవాడై, స్థిరమైనవాడై, ఇంద్రియములను పూర్తిగ జయించినవాడై మట్టిని, రాతిని, బంగారమును సమానముగా భావించువాడగు యోగి పరముని గ్రహించినవాడని చెప్పబడును.
9. రుజావర్తనులు, మిత్రులు, శత్రువు, తటస్టులు, మధ్యవర్తులు, ద్వేషించువారు, చుట్టములు, వీరియెడలను, మంచివారియెడను, చెడ్డవారియెడను సమబుద్ధిగలవాడు విశిష్టుడగును.
10. ఎప్పుడును ఏకాంతముననుండి, తనంతట తానే మనస్సును శరీరమును నిగ్రహించినవాడై, ఆశారహితుడై, కలిమిలేనివాడై, ధ్యానమునందు ఏకాగ్రమైనర్చువాడు తన మనస్సును స్థిరముగ నిలుపవలెను.
11. పవిత్రమైన స్థలమునందు, కదలనిదియు, అధికయెత్తుగాక, అధికపల్లముకాక, దర్భమీద, చర్మము, వస్త్రము పరుపబడినదియునగు ఆసనమును తనకు ఏర్పరచుకొని,

12. అచట ఆసనముపై కూర్చుండి తన మనస్సును ఏకాగ్రమొనర్చి మనసుయొక్క కర్మములను ఇంద్రియకర్మములను నిగ్రహించినవాడు చిత్తశుద్ధి నిమిత్తము యోగము నభ్యసించ వలెను.
13. శరీరమును, తలను, కంఠమును, ఋజురేఖలో నిధానముగానుంచి ముక్కుకొనను స్థిరముగా చూచుచుండి వేరెక్కడను చూడక,
14. కలత నొందనట్టి మనస్సుతో భయములేనివాడై బ్రహ్మచర్యవ్రతమునందు నెలకొనినవాడై మనసు నిగ్రహించి నన్నే చింతించుచు నన్నే గురిగా చేసుకొని నన్నే ధ్యానింపవలయును.
15. ఈ విధముగా ఎల్లప్పుడును తనను ఏకాగ్రమొనర్చి నిగ్రహింపబడిన మనసుగల యోగి, ముక్తిని అంతముగాగలదియు, నా యందు (పరమరాజ్యమునందు) ఉండుటయునగు శాంతిని పొందును.
16. ఓ అర్జునా! అధికముగా తినువానికిగాని, ఏదియు తిననివానికిగాని, అధికముగా నిద్రించువానికిగాని, నిద్రలేకయే మేలుకొన్నవానికిగాని యోగము లేదు.
17. పరిమితిగల ఆహారవిహారము గలవానికిని, కర్మములయందు పరిమితమైన పనిగలవానికిని పరిమితమైన నిద్రయు, మెలకువయు గలవానికిని యోగము దుఃఖనాశకమగును.
18. ఎప్పుడు ఒకని నిగ్రహింపబడిన చిత్తము పరమునియందే నెలకొని ఉండునో అప్పుడు సమస్త ఆశలనుండియు ఆసక్తితొలగిన అతడు పరముని గ్రహించినవాడని చెప్పబడును.
19. గాలిలేనిచోట నున్న దీపకిరణము కదలదు; పరముని ధ్యానమును అభ్యసించు యోగియొక్క నిగ్రహింపబడిన చిత్తమునకు ఇది ఉపమానముగ పండితులచే చెప్పబడును.
20. ఏ స్థితిలో యోగముచే ఒకని చిత్తము విశ్రాంతిగనుండునో, ఏ స్థితిలో ఒకడు చింతనచే పరముని చూచి, పరమునియందే ఆనందము నొందునో,
21. ఏ స్థితిలో హద్దులేనిదియు బుద్ధిచే మాత్రము గ్రహింపబడదగినదియు ఇంద్రియములకందనిదియునగు ఆనందమును ఒకడెరుంగునో, ఎందు నెలకొని ఒకడు నిజస్థితినుండి తొలగకయుండునో,
22. ఏది లభించిన పిదప అంతకన్న మరే లాభమునుగొప్పగా భావింపడో, దేనియందు సుస్థిరుడైన పిదప మహాగొప్పదైన దుఃఖముచే కూడ చలింపడో,
23. ఆ దుఃఖమును పోగొట్టు కార్యమును యోగమని ప్రత్యేకముగ ఎరుంగవలెను. ఆ యోగమును వినుగులేని చిత్తముతో, పట్టుదలతో అభ్యసింపవలెను.

24. లోకచింతలనుండి కలిగే కామములన్నిటిని తప్పకుండ త్యజించి, సర్వేంద్రియములను మనసుచేతనే ఎచ్చటను పరుగెత్తనీయక మరల్చి,
25. ధైర్యముతోకూడిన బుద్ధితో మెల్లగ విశ్రాంతి పొందవలెను. మనస్సును పరముని యందే స్థిరము చేసి మరి దేనిని గూర్చియు తలంపరాదు.
26. చంచలమైనట్టియు, అస్థిరమైనట్టియు, మనస్సు ఏయే కారణములచే బయట పరిభ్రమించునో, ఆ కారణములనుండి దానిని మరలించి, నిగ్రహించి పరముని వశముననే నుంచ వలెను.
27. ప్రశాంతచిత్తుడై, రజోగుణమును త్యజించినవాడై, పాపరహితుడై, బ్రహ్మతో సంగమమైన యోగిని నిశ్చయముగ ఉత్తమమైన ఆనందము వచ్చి చేరును.
28. ఇట్లు పాపరహితుడైన యోగి ఎప్పుడును తనను పరమునితో ఏకాగ్రమొనర్చి, సులభముగ బ్రహ్మతో ఐక్యమగు అనంత ఆనందమును అనుభవించును.
29. యోగమునందు స్థిరమైన మనసు గలవాడు అంతట సమ భావముగలవాడై, పరముని సర్వవస్తువులలోను ఉండువానిగను, సర్వ వస్తువులను ఆ ఆత్మయందు ఉండునవిగాను చూచును.
30. నన్నంతటను, నాయందన్నిటిని చూచువానికి నేను కనబడకయుండను. వాడును నాకు కనబడకపోడు.
31. ఎవడు సర్వజీవులయందుండు నాతో ఐక్యమొంది నన్ను పూజించునో, ఆ యోగి ఏ స్థితియందున్నను ఏ పనిచేసినను నాయందే ఉన్నాడు.
32. అర్జునా! ఎవడు సుఖమందును దుఃఖమందును ఎచ్చట ఉన్నను తననే ఉపమానముగనుంచి సమానముగ చూచునో ఆయోగియే శ్రేష్ఠుడనునది నా అభిప్రాయము.
33. అర్జునుడు పలికెను: ఓ మధుసూదనా! మనస్సు చంచలము అగుటచే, నీచే చెప్పబడిన సమదృష్టితో కూడిన ఈ యోగముయొక్క స్థిరమైన స్థితిని గ్రహింపజాలకున్నాను.
34. ఎందుకనగా ఓ కృష్ణా! మనస్సు చంచలమును, కలతనొందించునదియు, బలముకలదియు, నిగ్రహింపబడజాలనిదియు అగుటచే దానిని నిగ్రహించుట వాయువును నిగ్రహించుటవంటి అధిక కష్టతరమైనదని భావించుచున్నాను.
35. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: మహాబాహువులు గల ఓ కుంతీపుత్రా! మనస్సు నిగ్రహించుటకు కష్టతరమైనదియు, అస్థిరమునైనదే. అది నిస్సందేహమే. కాని అభ్యాసముచేతను, వైరాగ్యముచేతను అది నిగ్రహించుటకు సాధ్యమగును.

36. నిగ్రహింపబడిన మనస్సులేని వానికి యోగము దుర్లభమని నా అభిప్రాయము. కాని వశీకృతాత్ముడై ప్రయత్నించువాడు తగిన ఉపాయముచే దానిని పొందజాలును.
37. అర్జునుడు పలికెను: ఓ కృష్ణ! శ్రద్ధతో కూడినవాడు ప్రయత్నము లేనివానిగను యోగ భ్రష్టత నొందినవానిగను ఉన్నచో, అతడు యోగసిద్ధిని పొందనివాడై ఎట్టి గతిని పొందును?
38. మహాబాహువైన ఓ కృష్ణ! బ్రహ్మ మార్గమున తప్పిపోయినవాడును అష్టిరుడైన వాడును రెండు మార్గములను పోగొట్టి చెదరిన మేఘము వలె నశింపడా?
39. ఓ కృష్ణ! నా యీ సందేహమును పూర్తిగా తొలగించుటకు నీవే ఉన్నావు. ఈ సందేహమును ఛేదించుటకు నీవు తప్ప ఎవరును కనుబడుట దుర్లభము.
40. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ పార్థ! అతనికి ఈ లోకమునగాని పరలోకమునగాని వినాశము ఉండదు. వత్స! నిశ్చయముగ మంచిచేయువాడు ఎవడును దుర్గతినెప్పుడును పొందడు.
41. యోగమునుండి జారినవాడు పుణ్యాత్ములు పోవు లోకమును పొంది, అచ్చట పెక్కు సంవత్సరములు నివసించి, పవిత్రులు, సంపన్నులు మున్నగు కుటుంబములందు మరల జన్మించును.
42. లేదా బుద్ధిమంతులగు యోగుల కులమునందు జన్మించును. ఇటువంటి ఒక జన్మము నిశ్చయముగ లోకమున పొందుట అత్యంత దుర్లభము.
43. ఓ కురునందనా! అట్టి జన్మమున అతడు పూర్వజన్మమున ఉండిన బుద్ధిని పొందును. తరువాత అంతకంటే ఉత్తమమైన సిద్ధిని పొందుటకు అతడు ప్రయత్నించును.
44. అతడు దానిని గ్రహింపక పోయినను, తన పూర్వాభ్యాసమువలన యోగమువైపునకు లాగుకొనిపోబడును. యోగతత్వమును పరిశోధింపగోరితేనే అతడు వేదము చెప్పు కర్మఫలమును దాటి నిలువబడును.
45. కాని ప్రయత్నశీలుడై అభ్యసించు యోగి, పాపము తొలగింపబడి పరిశుద్ధుడై పలు జన్మములలో క్రమ క్రమముగ సిద్ధి నొంది తరువాత అన్నిటికంటెను ఉన్నతమైన గతిని పొందును.
46. ఓ అర్జునా! యోగి తపస్వి జనుల కంటెను జ్ఞానికంటెను కర్మము చేయువానికంటెను మహత్తరుడు. అందుచే నీవును యోగివి కమ్ము.
47. నాకే మనసునర్పించి, శ్రద్ధతో నన్ను పూజించువాడే యోగులందరిలోను శ్రేష్ఠుడై పరముని గ్రహించిన యోగియగుననేది నా అభిప్రాయము.

ఇట్లు బ్రహ్మవిద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య
సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'ధ్యానయోగము' అని పేరు
పొందిన షష్ఠాధ్యాయము సమాప్తము.

7 వ అధ్యాయము

జ్ఞానవిజ్ఞాన యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ పార్థ! మనస్సు నాయందే లగ్నముచేసి, నాయందే ఆధారపడి యోగమునభ్యసించుచు, నన్నెట్లు పూర్తిగా నిస్సందేహముగా తెలిసికొనగలవో, దానిని వినుము.
2. దేనిని గ్రహించినచో నీవు గ్రహింపవలసినదింకేదియు ఉండదో, ఆ విజ్ఞానానుభవముతో కూడిన జ్ఞానమును నీకు నేను పూర్తిగా చెప్పెదను.
3. వేలమంది మానవులలో ఒకడు సిద్ధి నొందుటకు ప్రయత్నించును. ప్రయత్నించు సిద్ధులలో ఎవడో ఒక్కడు మాత్రమే నన్ను యథార్థముగా గ్రహించును.
4. భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము; నా స్వభావమనేది ఇట్లు ఎనిమిది విధములుగ భిన్నములై యున్నవి.
5. మహాబాహువైన అర్జునా! ఇది నాయొక్క భౌతిక స్వభావము. ఇదియుగాక వేరు గానున్నదియు, జీవరూపముగనున్నదియు, ఈ ప్రపంచము దేనిచే ఆధరింపబడుచున్నదో దానినీ నా ఉన్నత (ఆత్మీయ) స్వభావమని ఎరుగుము.
6. సర్వభూతములకును ఈ రెండు స్వభావములే జన్మకారణములని ఎరుగుము. నేను సర్వ ప్రపంచముల ఉత్పత్తి విలయములగుదును.
7. ఓ ధనంజయా! నాకంటె ఉన్నతతరమైనది ఇంకొకటి లేదు. ముత్యములు దారముతో గ్రుచ్చబడినట్లు ఇవన్నియు నామీదనే ఆధారపడియున్నది.
8. కౌంతేయా! నేను నీటియందు రుచిని; సూర్యవంద్రులందు కాంతిని; సర్వ వేదములందు ఓంకారమును; ఆకాశమునందు శబ్దమును; నరులందు పౌరుషమునైయున్నాను.
9. భూమిలో సుగంధమును, అగ్నియందు వేడిమిని, సర్వప్రాణులయందు ప్రాణమును, తపస్సులయందు తపస్సును నేనే.

10. ఓ పార్థా! నన్ను సర్వ భూతములకును అనాదియగు బీజమని ఎరుగుము. బుద్ధిమంతులలో బుద్ధియు, శక్తిమంతులలో శక్తియు నేనే.
11. భరతవంశశ్రుతిలో శ్రేష్ఠుడా! నేను బలవంతులలో వాంఛాసక్తులు లేని బలమును. జీవులయెడ ధర్మమునతిక్రమింపని ఆశగను నేనున్నాను.
12. మరియు సత్త్వగుణముతో కూడినట్టివి గాని, రజోగుణముతో కూడినట్టివి గాని తమోగుణముతో కూడినట్టివి గాని, నాయొద్దనుండియే వ్యక్తీకృతములైనవని ఎరుంగుము. కాని నేను వాటియందు లేను, అవి నాయొద్దనున్నవి.
13. ఈ మూడు గుణములగు స్థానములచే లోకమంతయు మోహమునొందియున్నది; అందుచే వీటికతీతుడనైన, నాశనరహితమైన నన్ను ప్రజలు గ్రహింపరు.
14. ఈ మూడు గుణరూపమైన నా మాయ, దైవశక్తి వహించినదియు, దాటుటకు కష్టతరమైనదియు అగును. ఎవరు నన్నే శరణు పొందుదురో వారు ఈ మాయను దాటుదురు.
15. దుష్టచేష్టలు చేయువారగు మూఢులును, నిష్ప్రయోజనమైన మానవాధములును, మాయచే జ్ఞానము కోల్పోయినవారును, రాక్షసత్వమునకు సంబంధించినవారును నన్ను పూజింపరు.
16. ఓ అర్జునా! ఆపదలో నున్నవాడు, సంపద గోరువాడు, తెలివిని వెదకువాడు, జ్ఞానము నన్వేషించువాడు మొదలైన పుణ్యాత్ములు నన్ను పూజింతురు.
17. వారిలో పరముని గ్రహించినవాడును, ఎన్నడును తొలగనివాడును, పరమునియందు భక్తిగలవాడును అగు జ్ఞాని అత్యుత్తముడు. నిశ్చయముగ నేను జ్ఞానికి మిక్కిలి ప్రీయుడను; జ్ఞానియు నాకు ప్రీయుడు.
18. వీరందరును శ్రేష్ఠులే కాని నాజ్ఞానముతో కూడియున్నవానిని నేను నన్నువలెనే భావింతును. నిశ్చయముగ పరమునియందు నిమగ్నుడగువాడు అత్యుత్తమ గమ్యమైన నన్ను చేరుకొనును.
19. పలుజన్మముల అంతమున జ్ఞాని వాసుదేవుడే సమస్తమని నన్ను శరణు జొచ్చును. అతడు మహాత్ముడును చాల అరుదైనవాడును అగును.
20. పలు వాంఛలచే బుద్ధిని కోల్పోయినవారు పలునియమములను గైకొనుచు తమ స్వభావముచే బంధింపబడి ఆకర్షింపబడిన వారై వేరు దైవములను పూజింతురు.
21. ఎవడెవడు ఏయే దేవుళ్ళయొక్క రూపమును విశ్వాసముతో భక్తుడై పూజింపగోరునో అతనికి ఆ విశ్వాసమును నేను స్థిరముగావింతును.

22. అతడు అట్టి శ్రద్ధతో కూడిన వాడై ఆ ప్రత్యేక దైవముయొక్క పూజను చేయు చున్నాడు. మరియు అందునుండి నాచే నియమింపబడిన కోరికలను నిశ్చయముగపొందును.
23. కాని మందబుద్ధులగు వారికి ఆ ఫలములు అంతమొందునవగును. దేవుళ్ళను పూజించువారు దేవుళ్ళను పొందుదురు. నా భక్తులైతే నన్నే పొందుదురు.
24. నాయొక్క నాశనరహితమును, సాటిలేనిదియునగు, పరమాత్మ స్వరూపమును మందబుద్ధులు ఎరుగనివారై, అవ్యక్తమైన నన్ను ప్రత్యేకమైన పేరును, రూపమును జన్మచే పొందినట్లు (సామాన్య మానవునిగ) భావింతురు.
25. నేను యోగమాయచే మరుగుచేయబడినవాడనై, అందరికిని ప్రత్యక్షము కాను. పుట్టుకలేని వాడును అవ్యయుడునగు నన్ను, బుద్ధిని కోల్పోయిన ఈ లోకము ఎరుగదు.
26. ఓ అర్జునా! సర్వజీవులను, గతించినవాటిని, ఇప్పుడుండువాటిని, ఇకనుండబోవు వాటిని నేనెరుగుదును. కాని నన్ను (విశ్వాసము, భక్తి లేనివారు) ఎవరును ఎరుగరు.
27. శత్రువులను జయించు ఓ భరత వంశస్థుడా! పుట్టుకతోనే సర్వజీవులను కోరిక ద్వేషములతో పుట్టిన ద్వంద్వములచే భ్రాంతులగుచున్నవి.
28. కాని పుణ్యకర్మములు చేసి, పాపము నాశనమై ద్వంద్వ రూపమైన భ్రాంతినుండి విముక్తులైన జనులు దృఢవ్రతముతో నన్నే పూజింతురు.
29. ముదిమి నుండియు మరణము నుండియు విముక్తిపొందుటకై నన్ను శరణుజొచ్చినవారు, ఆ పరిపూర్ణుని, ఆత్మత్వమంతటిని, కర్మములన్నిటిని ఎరుగుదురు.
30. మరియు నన్ను భౌతికమును, దేవుళ్ళను, యజ్ఞములను ఏలువానిగ గ్రహించిన వారెవరో, స్థిరచిత్తులై యుండి, మరణకాలమున కూడ ఈ విధముగా ఎరిగినవారు నన్ను ఎరుగజాలుదురు.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'జ్ఞానవిజ్ఞాన యోగము' అని పేరు పొందిన సప్తమాధ్యాయము సమాప్తము.

8 వ అధ్యాయము

అక్షరబ్రహ్మ యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఓ పురుషోత్తమా! బ్రహ్మము (పరిపూర్ణుడు) అనగనేమి? ఆత్మయననేమి? కర్మమననేమి? భౌతిక మననేమి? అధిదైవము ఎవరు?
2. ఓ మధుసూదనా! ఇచ్చట ఈ దేహమునందు యజ్ఞమునకు ప్రభువెవ్వరు? ఎట్లు? ఆత్మనిగ్రహముగల వారు మరణ సమయమున నిన్నెట్లైరుంగ గలరు?
3. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: నాశనరహితమైన పరమునికి బ్రహ్మమని పేరు. ప్రతి దేహమందును అతని నిత్య స్వభావము అధ్యాత్మము అని చెప్పబడును. జీవుల ఉత్పత్తికి కారణమగు త్యాగరూపమైన యజ్ఞమే కర్మము అనబడును.
4. దేహము ధరించు మానవులలో శ్రేష్ఠుడా! నశించే స్వభావముగలది అధిభూతమనబడును. పరమపురుషుడే అధిదైవము. అంతర్యామిరూపమున దేహమునందు నివసించే నేనే అధియజ్ఞమును.
5. ఎవడు జీవితాంతమున నన్నే స్మరించుచు దేహమును విడుచునో వాడు నా స్థితినే పొందును. ఇందు సందేహము లేదు.
6. కౌంతేయా! మానవుడు అంత్యకాలమున ఏ భావమును స్మరించుచు దేహమును విడుచునో అతడు సదా స్మరించుచుండిన ఆ భావమునే పొందును.
7. కావున సర్వకాలములందును నన్ను మదిలో నుంచుకొని యుద్ధము చేయుము. మనోబుద్ధులు నాకే అర్పించితివేని నిస్సంశయముగ నన్ను చేరుదువు.
8. ఓ పార్థా! ధ్యానించువాడు, సర్వదా యోగాభ్యాసముచే నెలకొనినదియు పెడదారి పట్టనిదియునగు చిత్తము గలవాడై ధ్యానించుచు ప్రకాశించే పరమపురుషుని పొందును.
- 9-10. సర్వమునెరిగినవాడై, అతి ప్రాచీనుడై, సమస్తమును పరిపాలించే వాడై, అణుపుకంటెను చిన్నవాడై, అందరికిని కర్మఫలమొసగువాడై, మానవచింతనాతీతమైన రూపముగలవాడై, సూర్యునివలె తేజస్సుగలవాడై, అంధకారమునకు ఆవలనుండువానిని, మరణకాలమున భక్తితో కూడినవాడై స్థిరమైన మనసుతోను, యోగబలముచేతను, కనుబొమ్మల మధ్యన ప్రాణమును స్థిరముగ నిలిపి ఎవడు ధ్యానించునో వాడే ఆ తేజోమయమైన పరమపురుషుని పొందును.

11. వేదమునెరిగినవారు దేనిని అవినాశమందురో ముక్తసంగులగు యతులు దేనిని పొందుదురో, దేనిని కోరి బ్రహ్మచర్యమనుష్ఠింతురో ఆ స్థితిని క్లుప్తముగా నీకు చెప్పెదను.
- 12-13. సర్వ ఇంద్రియముల ద్వారములను మూసి, మనసును హృదయమున నిలిపి, ప్రాణమును శిరస్సునందుంచి, యోగధారణ నభ్యసించుచు, ఏకాక్షరమగు ఓంకారమగు బ్రహ్మవాక్యమును ఉచ్చరించుచు, నన్ను స్మరించుచు, దేహమును విడుచువాడు ఉన్నత గతిని పొందును.
14. ఓ పాఠా! అచంచలమైన మనస్సుతో నన్నెప్పుడును స్మరించువాడైయుండు ఆ యోగి నన్ను పొందుట సులభము.
15. ఉన్నతమైన పూర్ణ సిద్ధిని పొందిన మహాత్ములు నన్ను పొంది దుఃఖనిలయమును అనిత్యమునైన పునర్జన్మమును పొందరు.
16. అర్జునా! బ్రహ్మలోకసహితముగ సర్వలోకములు మరల తిరిగి వచ్చే స్వభావముతో కూడినవి. కాని కౌంతేయా! నన్ను పొందిన పిదప పునర్జన్మమునునది ఉండదు.
17. వేయి యుగములు కలది బ్రహ్మకు ఒక దినమనియు, ఇంక వేయి యుగములు కలది బ్రహ్మకు ఒక రాత్రియనియు, కాలముగురించి ఎరిగిన యోగులు ఎరుగుదురు.
18. బ్రహ్మదినారంభమున జీవులందరును అవ్యక్తస్థితినుండి రూపొందుదురు. తరువాత రాత్రికాగానే వారు మరల, ఆ అవ్యక్తమునందే లీనమగుదురు.
19. పాఠా! జీవనమూహము మరల మరల పుట్టుచు, తన స్వభావనిర్భందముచే బ్రహ్మయొక్క రాత్రి రాగానే మరలై బ్రహ్మయొక్క షగలు రాగానే వివశులై మరల పుట్టుచున్నవి.
20. కాని ఈ కార్యమునకతీతమై అవ్యక్తమునైన మరియొక అనాది వస్తువు కలదు. ఇతర కార్యములన్నియు నశించునప్పుడు అది నశింపదు.
21. అక్షరమని చెప్పబడు అవ్యక్తమైనదేదో దానినే పరమ గతి అని చెప్పుదురు. ఏ ప్రదేశమును పొంది మానవుడు తిరిగి రాడో అది నా పరమ నివాసము.
22. పాఠా! జీవులు ఎవనిలో నెలకొనియున్నవో, ఎవనిచే నిఖిలము పరివ్యాప్తమైయున్నదో, ఆ పరమ పురుషుడు అనన్యభక్తిచే మాత్రమే లభ్యుడగును.
23. భరతవంశ శ్రేష్ఠుడా! తిరిగి రాక పోవడమును, తిరిగి రావడమును ఒకడు ఏ కాలమున పొందునో ఆ కాలమును విశదీకరింతును.

24. అగ్నిప్రకాశము, పగలు, శుక్లపక్షము, ఉత్తరాయణపు ఆరునెలలు మున్నగు సమయములలో మరణించే బ్రహ్మవిధులు క్రమముగా బ్రహ్మమును పొందుదురు.
25. ధూమము, రాత్రివేళ, కృష్ణపక్షము, దక్షిణాయణపు ఆరునెలలు మున్నగు సమయములలో మరణించు కర్మయోగి చంద్రునియొక్క జ్యోతిని పొంది, పునర్జన్మమొందును.
26. నిశ్చయముగా వెలుగు, చీకటి అను రెండు మార్గములును ఎన్నడు ఉండునవిగా భావింపబడుచున్నవి. ఒకదానిచే మరల రాకుండుటను పొందును. మరొకదానిచే మరల పుట్టును.
27. ఓ పాఠా! ఈరెండు మార్గములను ఎరిగిన ఏ యోగియు తప్పిన అభిప్రాయమును పొందడు. అందుచే ఎల్లప్పుడును యోగమునందు సుష్టిరుడవు కమ్ము.
28. ఇక్కడ చెప్పబడినవాటివెరిగి వేదాధ్యాయము, యజ్ఞానుష్ఠానము, తపస్సు, దానము - వీనివలన ఏ సద్గుణము చెప్పబడియున్నదో, యోగి వాటన్నిటికతీతుడై, అనాదియు, సాటిలేనిదియునగు స్థానమును పొందును.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'అక్షరబ్రహ్మయోగము' అను పేరు పొందిన అష్టమాధ్యాయము సమాప్తము.

9 వ అధ్యాయము

రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ అర్జునా! దేనిని తెలుసుకొని అజ్ఞానమును చెడునుండి నీవు విముక్తుడవగుదువో, అట్టి రహస్యములలో ఉత్తమమైనదియు, విజ్ఞానముతో (బహిరంగమైన దైవీకమునెరుగుట) కూడినదగు జ్ఞానమును (బహిరంగముకాని దైవీకము నెరుగుట), కొరత చెప్పని గుణముగలనీకు తెలిపెదను.
2. ఇది (బహిరంగమైన దైవీకము, బహిరంగము కాని దైవీకము) విద్యలకు రాజాను, రహస్యములలో ప్రశస్తతరమైనదియు, ఉత్తమమైనదియు, పవిత్రతను ఇచ్చునదియు, ఎదురుగ చూచి అనుభవింపదగినదియు, ధర్మమునుండి

తొలగనదియు, గైకొనుటకు చాలా సులభమైనదియు, ఎన్నడు నశించనిదియునై యున్నది.

3. ఓ శత్రుంజయుడా! ఈ ధర్మమందు విశ్వాసములేని మానవులు నన్ను పొందక, మరణముతో కూడిన లోకమార్గమునకు తిరిగి వత్తురు.
4. ఈ లోకమంతయు నా యొక్క అవ్యక్తమైన దైవీకముచే పరివ్యాప్తకమైయున్నది. జీవులన్నియు నాయందు ఉనికిగలవి. నేనైతే వాటియందు ఉనికిగలవాడను కాను.
5. మరియు జీవులు నాయందున్నవియు కావు. దైవీకమగు నా యోగమగు ఆత్మ యనేది, జీవములను ఆధరించునదియు, జీవులను సృష్టించునదియునై యున్నది. కాని అది ఆ జీవులలో ఉనికి గలది కాదు.
6. ఎల్లప్పుడు సర్వత్ర సంచరించునదియు, అపరిమితమైనదియునగు వాయువు ఎట్లు ఆకాశమునందు నిలిచియుండునో అట్లే సర్వజీవులను నాయందు నిలిచియుండునని ఎరుగుము.
7. ఓ కౌంతేయా! కల్పాంతమందు అన్ని జీవులును నన్నే చేరును. కల్పారంభమునందు నేను మరల వాటిని ఉద్భవింపజేతును.
8. అవి తమ స్వభావవశములై యున్నందున, నేను నా స్వభావమును వశపరచుకొని అవశ్యకమైన ఈ సర్వజీవ సమూహమును మరల మరల ఉద్భవింపజేతును.
9. ఓ ధనంజయా! నేను వాటియందు ఆసక్తిలేనివాడును మధ్యస్థానము గలవాడును అగుటచే ఈ కర్మములు నన్ను బంధింపవు.
10. ఓ కౌంతేయా! నా పర్యవేక్షణమున ప్రకృతియనేది చలనముగల వస్తువులను చలనములేని వస్తువులను పుట్టించుచున్నది. ఈ కారణముచేతనే ప్రపంచము పరిభ్రమించుచున్నది.
11. ఉద్భవించినవాటికెల్ల మహేశ్వరుడనైయున్న నా పరమతత్త్వమునెరుగని మూఢులు మనుష్య దేహదారినగు నన్ను నిర్లక్ష్యము చేయుచున్నారు.
12. వ్యర్థ నమ్మకము గలవారును, వ్యర్థకర్మమొనర్చువారును, వ్యర్థ జ్ఞానము గలవారును, అర్థము చేసుకొనే స్వభావము లేనివారును అగు వీరు బుద్ధిమూఢత నొందించే దయ్యపు ప్రకృతిని, ఆసుర ప్రకృతిని అనుసరించేవారగుదురు.
13. ఓ పృథాకుమారా! మహాత్ములైతే దివ్య ప్రకృతిననుసరించు వారై, వేరు చింతన లేనివారై, జీవముల ఆదియు అంతమునగు నాశనరహితమైన నన్ను ఎరింగి పూజింతురు.
14. ఎల్లప్పుడును నన్ను కీర్తించుచు, దృఢవ్రతులై, ప్రయత్నశీలులై (నన్ను గ్రహించుటకు), భక్తితో నమస్కరించువారై, స్థిరచిత్తులై నన్ను ఉపాసెంతురు.

15. మరికొందరు జ్ఞానయజ్ఞముచే ఏకీభావముతో పూజించేవారును, ఇంకకొందరు అంతటా ముఖములుగల విరాట్ రూపియగు నన్ను ఏకీభావముతో పలురకములుగ ఉపాసించురు.
16. నేనే వేదనియమమునకు లోబడిన ఆచారమును. నేనే యజ్ఞమును. నేనే పుణ్య కార్యములకు ఇవ్వబడు కానుకను, ఔషధమును. నేనే మంత్రమును. నేనే నెయ్యి. నేనే అగ్ని. నేనే హోమకర్మమును.
17. నేనీ ప్రపంచమునకు తండ్రిని, తల్లిని, ఆధరించువాడను, పితామహుడను, తెలిసికొనదగినవాడను, పవిత్రము చేయువాడును, ఓంకారమును, ఋగ్వేదము, సామవేదము, యజుర్వేదము కూడ నేనే.
18. వెళ్ళి చోట్లనెల్ల పోషించి, కాచువాడను, ఏలువాడను, సాక్షిని, దుఃఖ నివారణమును, స్నేహితుడను, ఉత్పత్తి స్థానమును, ఆశ్రయమును, నివాసస్థలమును, ధనాగారమును, అక్షయబీజమును నేనే.
19. ఓ అర్జునా! నేను వేడిమిగను ఉన్నాను. వర్షమును కురియజేయు వాడను, నిరోధించువాడను నేనే. అమరత్వమును, మరణమును, ఉద్భవించువాడును, ఉద్భవింపనివాడును నేనే.
20. త్రివేదాధ్యయనము చేసినవారును, యజ్ఞముచే నన్ను పూజించి, సోమపానముచే (అమృతము) పాపముక్తులై స్వర్గమునకై ప్రార్థించురు. వారు పుణ్యఫలమగు దేవేంద్రలోకమును చేరి అచ్చట ప్రకాశించు దేవుళ్ళయొక్క భోగములనుభవించురు.
21. వారు ఆ విశాలమైన స్వర్గలోకమునుభవించి, పుణ్యము ముగించగా మానవ లోకమున ప్రవేశించురు. ఇట్లు మూడు వేదముల ధర్మమునకు లోనై నియమములను అనుసరించినవారు, భోగములయందు వాంఛకలిగినవారై, పోవడమును రావడమును పొందుదురు.
22. నాకంటె వేరే ఎందులోను ఆసక్తి లేనివారై, నన్నే స్మరించుచు, ఏ జనులు ప్రేమతో నన్ను ఉపాసించురో, ఆ స్థిరమైన యోగుల యోగక్షేమమును నేనే వహించును.
23. ఓ కౌంతేయా! శ్రద్ధతో కూడినవారై ఇతర దేవుళ్ళకు భక్తులై వారిని పూజించువారును నన్నే తప్పుమార్గమున పూజించురు.
24. అన్ని యజ్ఞములను అనుభవించువాడును, ఫలమొనగో ప్రభువును నేనే. కాని వారు నన్ను ఉన్నట్లు ఎరుగరు. కావున వారు భ్రంశమొందుదురు.
25. దేవుళ్ళను పూజించువారు దేవుళ్ళను చేరుదురు. పితృలను పూజించు వారు పితృలను చేరుదురు. భూతాత్మలను పూజించువారు వాటినే చేరుదురు. నన్ను పూజించువారు నన్ను చేరుదురు.

26. ఎవడు నాకు భక్తితో ఆకునుగాని, పువ్వునుగాని, పండునుగాని, నీటినిగాని అర్పించునో, నిర్మలమైన హృదయముగల అతని భక్తితో సమర్పింపబడిన ఆ వస్తువును నేను అంగీకరింతును.
27. ఓ కౌంతేయా! నీవు దేనిని చేయుదువో, దేనిని తిందువో, దేనిని హోమము చేయుదువో, దేనిని దానము చేయుదువో, ఏ తపస్సును నీవు చేయుదువో దానిని నాకు అర్పణము చేయుము.
28. ఈ విధముగా నీవు పాప కర్మబంధముల నుండి ముక్తుడవై, ఈ సన్యాసయోగమందు స్థిరముగా నిలుపబడిన మనస్సుతో నన్ను చేరుదువు.
29. నేను సర్వ జీవులయెడను సమానుడను. నేనెవరిని ద్వేషింపను, ఎవరియందును ప్రీతి కల్గి ఉండను. కాని ఎవరు నన్ను భక్తితో పూజింతురో, వారు నాయందుందురు. నేనూ వారియందుందును.
30. ఘోర పాపిష్ఠుడైనను నన్ను వేరే ఏ కాంక్షయు లేకుండ స్తుతించినట్లయితే అతడు చక్కని నిశ్చయముగలవాడగుటచే అతడు సజ్జనుడుగనే భావింపబడవలెను.
31. అతడు త్వరలో ధర్మచిత్తుడై నిత్యశాంతిని పొందును. ఓ కౌంతేయా! నా భక్తుడు నశింపడని నిజముగ గ్రహించి దానిని లోకమునకు చాటింపుము.
32. ఓ పార్థా! స్త్రీలైనను వైశ్యులైనను శూద్రులైనను సీచజన్ములైనను నన్ను శరణుపొందినచో ఉన్నత గతిని పొందుదురు.
33. పుణ్యవంతులైన బ్రాహ్మణులును, భక్తులగు రాజర్షులును సద్గతిని పొందుదురని మరల చెప్పవలెనా? అందుచే అనిత్యమును, సుఖములేనిదియైననైన ఈ లోక జీవితమును పొందిన నీవు నన్నే పూజించుము.
34. నాయందే మనసునుంచి, నా భక్తుడవై నన్ను పూజించువాడవగుము. నన్నే నమస్కరింపుము. ఇట్లు నన్నే ఉత్తమ గతిగ భావించి, చిత్తమును స్థిరీకరించి నన్నే చేరుదువు.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము' అని పేరు పొందిన నవమాధ్యాయము సమాప్తము.

10 వ అధ్యాయము

విభూతి యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: మహాబాహువులు గలవాడా! వినుటయందు సంప్రీతుడవగు నీ హితముగోరి దేనిని చెప్పుచున్నానో ఆ నా పరమ వాక్యమును మరల వినుము.
2. దేవగణములుగాని, మహర్షులుగాని నాపుట్టుకను ఎరుంగరు. ఏలయనగా దేవుల్గుకును, మహర్షులకును నేనే సర్వవిధములను మూలకారణమును.
3. నన్ను ఆదిలేనివానిగను, పుట్టుక లేనివానిగను, సర్వలోక ప్రభునిగను ఎరుంగువాడు మనుష్యులలో భ్రాంతిరహితుడై అన్ని పాపములనుండియు విముక్తుడగును.
4. బుద్ధి, జ్ఞానము, భ్రాంతిరాహిత్యము, సహనము, సత్యము, ఇంద్రియనిగ్రహము, మనోనిగ్రహము, సుఖదుఃఖములు, జననమరణములు భయాభయములు,
5. అహింస, సమత్వము, తృప్తి, తపస్సు, దానము, కీర్తి, అపకీర్తి, మున్నగు వివిధ స్థితులు జీవులకు నాయొద్దనుండియే ఉత్పత్తి యగుచున్నవి.
6. లోకమున ఈ ప్రజలు ఏడుగురు మహర్షులనుండియు, వారికిముందున్న నలుగురు మహర్షులనుండియు, మనువులనుండియు, నాతో సమ ప్రభావులనుండియు, నా మనస్సునుండి పుట్టిన వారినుండియు వచ్చిరి.
7. నాయొక్క ఈ వైభవమును యోగశక్తిని యథార్థరీతిగా ఎరుగువాడు స్థిరమైన యోగముతో కూడినవాడై ఉండును. దీనికి సందేహము లేదు.
8. నేను సర్వమునకు ఉత్పత్తి స్థానమును. నానుండియే సర్వము వృద్ధి నొంది చలించుచున్నవి; ఇది తలచుచు జ్ఞానులు నన్ను భక్తిపూరితచిత్తులై భజింతురు.
9. చిత్తము నాయందే నిలిపినవారై, నన్నే ఉన్నత స్థితిగాగలవారై, ఒకరికొకరు నన్నే బోధించుకొనుచు, సదా నా లీలలను వివరించుచు, తృప్తిని, ఆనందమును పొందుదురు.
10. స్థిరమైన మనస్సుగలవారికిని, ప్రేమతో సేవించువారికిని, దేనిచే నన్ను పొందుదురో ఆ బుద్ధియోగము నేనొసంగుదును.
11. కృపతోనే నేను వారి మనస్సున నిలచి, అజ్ఞానము వలన పుట్టిన అంధకారమును ప్రకాశించు జ్ఞానదీపముచే నశింపచేయుదును.
12. అర్జునుడు పలికెను: నీవు పరబ్రహ్మపు, పరమపదమపు, పవిత్రుడవు, శ్రేష్ఠమైన పుణ్యవస్తువపు.

13. మహర్షులందరును, దేవర్షినారదుడు, అసితుడు, దేవలుడు, వ్యాసుడు మొదలగువారు నిన్ను నిత్యపురుషునిగను, ప్రకాశించు ఆదిదేవుడుగను, పుట్టుకలేని దేవునిగను చెప్పియున్నారు. నీవు కూడ అట్లే ప్రకటించుచున్నావు.
14. ఓ కేశవా! నీవు నాకు చెప్పినదంతయు సత్యమని సంపూర్ణముగా అంగీకరించుచున్నాను. అయినను ఓ దేవదేవా! దేవుళ్ళుగాని, దానవులుగాని నీ నిజమైన దైవత్వమును అర్థము చేసికొనలేరు.
15. ఓ పురుషోత్తమా! సర్వాధారుడా, జగన్నాయక, దేవదేవా, విశ్వప్రభూ, నీవు మాత్రమే నిన్నెరుంగుదువు.
16. నీ వేవే దివ్యవైభవములచే ఈ ప్రపంచములన్నిటిని వ్యాపించి ఉన్నావో, దివ్యమైన ఆ నీ మహిమలను సంపూర్ణముగా నాకెరిగింపుము.
17. ఓ యోగేశ్వరా! సర్వదా స్మరించుచు నేనెట్లు నిన్నెరుంగవలెను? మరియు భగవంతుడా! ఏ విధముగా నీవు నాచే ధ్యానింపబడ దగినవాడవగుదువు?
18. ఓ జనార్థనా! నీ యోగశక్తిని, వైభవమును వివరముగ మరల నాకెరిగింపుము. నీ వాక్యమును అమృతమును ఆస్వాదించు నాకు తృప్తి కలుగుటలేదు.
19. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ అర్జునా! దైవత్వము ప్రత్యక్షముగ నా వైభవములలో ముఖ్యమైన వాటిని నీకు చెప్పెదను. నా దైవిక మహిమలు అనంతమైనవి.
20. ఓ అర్జునా! జీవులందరి హృదయములందున్న ఆత్మను నేనే. సర్వ జీవులయొక్క ఆదియు, మధ్యమును, అంతమును నేనే.
21. ఆధిత్యులలో నేను విష్ణువును, తేజస్సులలో ప్రకాశవంతుడైన సూర్యుడను, మరుత్తులలో మరీచిని, నక్షత్రములలో చంద్రుడను.
22. వేదములలో నేను సామవేదమును, దేవుళ్ళలో ఇంద్రుడను, ఇంద్రియములలో మనస్సును, జీవులలో నేను జీవశక్తిని.
23. రుద్రులలో నేను శివుడను, యక్షరాక్షసులలో కుబేరుడను, వసువులలో నే నగ్నిని, పర్వతములలో మేరువును.
24. ఓ అర్జునా! పురోహితులలో ముఖ్యుడైన బృహస్పతినిగా నన్నెరుగుము. సేనానాయకులలో నేను కార్తీకేయుడను. జల నిధులలో నేను సముద్రమును.
25. మహర్షులలో నేను భృగువును, మాటలలో ఏకాక్షరముగ ఓంకారమును, యజ్ఞములలో జప యజ్ఞమును, స్థావరములలో హిమాలయ పర్వతమును.
26. వృక్షములన్నింటిలో నేను రావిచెట్టును. దేవ ఋషులలో నారదుడను. గంధర్వులలో చిత్రరథుడను. సిద్ధులలో కపిల మునిని.

27. అశ్వములలో అమృతముతో పుట్టిన ఉచ్చైఃశ్రవముగాను, గజేంద్రములలో ఐరావతముగాను, నరులలో రాజుగాను వన్నెరుంగుము.
28. ఆయుధములలో నేను వజ్రాయుధమును. గోవులలో కామధేనువును. జననకారకులలో కామదేవుడను. సర్పములలో వాసుకిని.
29. నాగులలో నేను అనంతుడను. జలవాసులలో వరుణుడను. పితృలలో అర్యముడను. శాసకులలో యముడను.
30. దైత్యులలో నేను ప్రహ్లాదుడను. లెక్కించు వారిలో కాలమును. మృగములలో నేను సింహమును. పక్షులలో గరుడుడను.
31. పవిత్రీకరించు వారిలో నేను వాయువును. ఆయుధ ధారులలో రాముడను. మత్స్యములలో మకరమును. ప్రవహించు నదులలో గంగానదిని.
32. సృష్టలన్నిటిలో ఆదిని, మధ్యమును, అంతమును నేనే. ఓ అర్జునా! విద్యలలో నేనాధ్యాత్మిక విద్యను. తార్కికులలో పరమార్థమైన వాదమును.
33. అక్షరములలో నేను అకారమును. సమాసపదములలో ద్వంద్వ సమాసమును నేనే. అక్షయమైన కాలమును నేనే. సర్వతోముఖకర్మఫలప్రదాత యగు దాతనుకూడ నేనే.
34. నేను సర్వమును మ్రింగివేయు మృత్యువును. ముందు రాబోవు సర్వమును పుట్టించువాడను నేనే. స్త్రీలలో నేను సిరిని. కీర్తి, వాక్కు, జ్ఞాపక శక్తి, బుద్ధి, శక్తి, ధృతి, ఓరిమి, నీటికి అధిష్టైన దేవతలును నేనే.
35. సామవేద మంత్రములలో నేను బృహత్సామమును. ఛందస్సులలో గాయత్రిని. మాసములలో మార్గశీర్షమును, ఋతువులలో వసంత ఋతువును.
36. మోసము చేయువానిలో నేను జూదమును. శక్తి గలవారిలో శక్తిని నేనే. నేనే జయమును. నేనే సాహసమును. సాత్వికుల సత్త్వగుణమును నేనే.
37. వృష్ణివంశస్థులలో నేను వాసుదేవుడను. పాండవులలో అర్జునుడను. మునులలో వ్యాసుడను. సూక్ష్మార్థవివేకులలో శుక్రుడను.
38. పరిపాలించేవారియందలి అణిచే శక్తిని నేనే. జయము కోరువారిలో నేను నీతిని. రహస్య విషయములలో నేను మౌనమును. జ్ఞానవంతులలో జ్ఞానమును నేనే.
39. ఓ అర్జునా! అన్ని జీవితములను పుట్టించు బీజమును నేనే. నేను లేకుండా జంగమ స్థావరములయిన వస్తువులేవియు లేవు.
40. ఓ శత్రుంజయుడవయిన అర్జునుడా! నా దివ్యశక్తిని ప్రత్యక్షపరచు మహిమలకు అంతులేదు. ఇది నా మహిమయొక్క విస్తృతికి సంక్షేపమైన వివరణమగును.

41. ఏ వస్తువు నా మహిమను వివరించునదియు, ప్రకాశమైనదియు, ఉన్నత శక్తి వహించినదియునై యున్నదో ఆ వస్తువు నా శక్తియొక్క అంశమందు ఉత్పత్తి యాయెనని తెలుసుకొనుము.
42. కాని ఓ అర్జునా! పలువిధములైన దీనిని ఎరుగుటవలన నీకేమి ప్రయోజనము? ఈ విశ్వమంతటిని నాయోగ శక్తియొక్క ఒక అంశముచే వ్యాపించి ఆదుకొని నిలిచియున్నానని యెరుగుము.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీ కృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'విభూతి యోగము' అని పేరు పొందిన దశమాధ్యాయము సమాప్తము.

11 వ అధ్యాయము

విశ్వరూప దర్శన యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: నీవు దయతో నాకు గావించిన మిక్కిలి రహస్యమైనదియు, ఆత్మీయవిషయములను చక్కగా వివరించినదియునగు బోధనవలన నా ఈ భ్రాంతి తొలగిపోయినది.
2. ఓ పద్మదళనేత్రా! జీవులయొక్క ఉత్పత్తివిలయములు నీవలననేను వింటిని గదా! అక్షయములైన మహత్యములను కూడా వింటిని గదా!
3. ఓ పరమేశ్వరా! నిన్ను నీవెట్లు వర్ణించితివో ఆ విధముగనే నీవున్నావని గ్రహించితిని. అయినను ఓ పురుషోత్తమా! నీయొక్క ఈశ్వరరూపమును చూడగోరుచున్నాను.
4. ఓ ప్రభూ! దానిని చూచుట నాకు శక్యమని నీవు తలంచినచో, యోగేశ్వరా! నీ అవినాశ రూపమును నాకు చూపుము.
5. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ పార్థా! నా దైవత్వమువహించినవియు వివిధములైనవియు పలురంగులును ఆకృతులును కలవియునగు రూపములను వందలకొలదిగాను వేలకొలదిగాను ఇప్పుడు చూడుము.

6. ఓ భరతవంశ శ్రేష్ఠడా! ఆదిత్యులను, వసువులను, రుద్రులను, అశ్వినీ కుమారులను, మరుత్తులను చూడుము. ఇదివరకు చూడనట్టి ఆశ్చర్యములు పెక్కింటిని చూడుము.
7. ఇక్కడ నా శరీరమున కేంద్రీకృతమైయున్న స్థావరజంగమాత్మకమగు అఖిలజగత్తును నీవు చూడగోరు ఇతరమునంతయు ఇప్పుడు చూడుము.
8. కాని నీవు నీ కన్నులచే నన్ను చూడజాలవు. నీకు దివ్యదృష్టి నొసంగెదను. నా ఈశ్వరత్వమును వివరించే యోగమును చూడుము.
9. సంజయుడు పలికెను: ఓ రాజా! ఇట్లు పలికి మహాయోగేశ్వరుడగు హరి అర్జునునికి మహా ఈశ్వర రూపమును చూపెను.
10. ఆ రూపము అనేక ముఖములను, నేత్రములను కలదై, అనేక అద్భుత దృశ్యములతో నిండినదై, దివ్యమైన అనేక ఆభరణములు ధరించి, దివ్యమైన అనేక ఆయుధములను ధరించియుండెను.
11. దివ్యములైన మాలలను, వస్త్రములను ధరించినదై, దివ్యములైన పరిమళములు పూయబడినదై, సర్వవిధ ఆశ్చర్యములతో నిండి, ఉజ్జ్వలముగను, అపరిమితముగను, అంతట ముఖములు గలదైయుండెను.
12. వెయ్యి సూర్యుల తేజస్సు ఒకేసారి ఆకాశమున ఉదయించినచో అది ఆ మహాపురుషుని కాంతితో పోల్చవచ్చును.
13. అప్పుడు అచట దేవదేవుని శరీరమునందు అర్జునుడు, పలు విధములుగా విభజింపబడిన లోకమంతయు ఏకముగా కూడియుండుట చూచెను.
14. అప్పుడు ఆశ్చర్య చకితుడును, పులకాంకితుడనై అర్జునుడు తలవంచి దేవుని నమస్కరించి, దోసిలియొగ్గి ఇట్లనెను:
15. అర్జునుడు పలికెను: దేవా! నీ దేహమున దేవుళ్ళందరును, వివిధ జీవులును, పద్మాసనాసీనుడయిన బ్రహ్మదేవుని, శివుని, సర్వ మహర్షులను, దివ్య సర్పములను చూచుచున్నాను.
16. ఓ విశ్వప్రభూ! ఓ విశ్వరూపా! పెక్కుబాహువులను, ఉదరములను, నోళ్ళను, కన్నులను గలవాడై, హద్దులేని రూపము గల వాడవైన నిన్ను అంతటా చూచుచున్నాను. నీ అంతమునుగాని, మధ్యమునుగాని ఆదినిగాని నేను చూడజాలకున్నాను.
17. కిరీటముచేతను, గదచేతను, చక్రముచేతను, అలంకరింపబడిన, నీ యుజ్జ్వల రూపము చూచుటకు క్లేశకరముగానున్నది. మండుచున్న అగ్నివలెను, సూర్యుని తేజస్సువలెను, అపరిమితమైన నీ రూపమును నేను అంతటా చూచుచున్నాను.

18. నీవు అవినాశివి; పరాత్పరుడవు; నీవు ఈ జగత్తునకు పరమ శరణ్యుడవు. నీవు మార్పులెరుగనివాడవు, నిత్యధర్మ రక్షకుడవు. నీవు ఆదిపురుషుడవనునది నా అభిప్రాయము.
19. ఆది మధ్యాంత రహితుడవై, అనంతశక్తిమంతుడవై, అసంఖ్యాకములైన బాహువులు కలవాడవై, సూర్య చంద్రులను నేత్రములుగాగలవాడవై, ప్రజ్వలించుచుండు అగ్నిని నోరుగా గలవాడవై, నీ కాంతిచే ఈ ప్రపంచమును దహించువాడవైన నిన్ను చూచుచున్నాను.
20. ఆకాశమునకు, లోకముకు, మధ్యనున్న సర్వప్రదేశము నీ ఒక్కనిచేతనే నిండియున్నది. ఓ మహాత్మా! సర్వదిక్కులు నిండియున్నవి. నీ అద్భుతమైన ఈ ఉగ్రరూపమును చూచి ముల్లోకములు కంపించుచున్నవి.
21. ఈ దేవసమూహములు నీలో ప్రవేశించుచున్నవి. కొందరు భయపడినవారై దోసిలియైగ్గి నిన్ను ప్రార్థించుచున్నారు. మహర్షిసిద్ధగణములు శాంతి, శాంతి అనుచు శ్రేష్ఠములగు స్తోత్రములతో నిన్ను స్తుతించుచున్నవి.
22. రుద్రులును, ఆదిత్యులును, వసువులును, సాధ్యులును, విశ్వదేవుళ్ళును, అశ్వినీకుమారులును, మరుత్తులును, పితృలును, గంధర్వ యక్ష రాక్షసులు, సిద్ధులు మున్నగువారి సమూహములును, అందరును నిన్నాశ్చర్యచకితులై చూచుచున్నారు.
23. బలమైన భుజములు గలవాడా! పెక్కు ముఖములతోడను కన్నుల తోడను బాహువులతోడను తొడలతోడను పాదములతోడను ఉదరములతోడను కోటలతోడను కూడిన నీ మహారూపమును చూచి లోకములన్నియు భయముచే భీతినొందియున్నవి. వాని వలెనే నేనును.
24. ఓ విష్ణూ! ఆకాశమును తాకువాడవై పెక్కు ఉజ్జ్వల వర్ణములతో కూడినవాడవై, తెరువబడిన నోళ్ళను కలిగియుండి, ప్రకాశించు విశాల నేత్రములుగల నిన్ను చూచి, వణుకుచున్న మనస్సుగల నేను శాంతి ధైర్యములు దక్కియున్నాను.
25. ఓ దేవదేవా! కోటలు కలిగియుండి మండుచున్న ప్రళయాగ్ని సదృశములయిన నీ నోళ్ళను చూచిన వెంటనే దిక్కులను, దిశలను నేను చూడజాలక పోతిని. మనశ్శాంతిని పొందలేదు. జగచ్చరణ్యా! ప్రసన్నుడవు కమ్ము.
26. లోకమునేలేటి రాజులసమూహముతో ఈ ధృతరాష్ట్రపుత్రులందరును, భీష్ముడు, ద్రోణుడు, ఈ సూతపుత్రుడగు కర్ణుడు, మనవారైన యుద్ధవీరులతోసహా నిన్ను చూచి,

27. వేగిరపడినవారై నీయొక్క కోరలుగల భయంకరమైన నోళ్ళలో ప్రవేశించుచున్నారు. పండ్లనడుమ చూర్ణీకృతశిరస్సులతో తగుల్కొనిన కొందరిని నేను చూచుచున్నాను.
28. నదులందలి పెక్కుతరంగములు సముద్రములోనికి ప్రవహించునట్లు ఈ మానవలోక వీరులందరును, అంతట మండుచున్న, నీ నోళ్ళలో ప్రవేశించుచున్నారు.
29. అత్యంతవేగముతో మిడతలు వినాశము కొరకై మండుచున్న అగ్నిలో ప్రవేశించునట్లు అతి వేగముతో లోకజీవులు కూడ నాశనమొందుటకే నీ నోళ్ళయందు ప్రవేశించుచున్నారు.
30. ఓ విష్ణూ! ప్రజ్వలించు నోళ్ళతో లోకములన్నిటిని మ్రొంగి, సర్వదిక్కుల నాలుకచే నాకుకొనుచున్నావు. నీ భయంకర కిరణములు తేజస్సుతో జగత్తునంతయు నింపి దహించుచున్నవి.
31. భయంకరరూపుడవగు నీవెవరివి? నాకు తెల్పుము. నీకు నమస్కారము. దేవశ్రేష్ఠా! అనుగ్రహింపుము. ఆదివైన నిన్నెరుగ గోరెదను. నీ ఉద్దేశ్యమును నిజముగ నేను గ్రహింపజాలకున్నాను.
32. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ప్రపంచమును నాశనము చేయు శక్తిగల కాలమును నేను. లోకములను అణచుటకే నేనిచటకు వచ్చితిని. నీవు లేకయే శత్రుసేనలో ఏ యే యోధులు సమకూడియున్నారో, వారందరును చనిపోవాలి.
33. అందుచే నీవు లెమ్ము. కీర్తి నొందుము. శత్రువులను జయించి సర్వసంపన్నమయిన రాజ్యమును అనుభవింపుము. నాచే ఇదివరకే వీరు చంపబడిరి. ఓ సవ్యసాచి! నీవు సాధనమువు మాత్రము కాజాలుదువు.
34. నాచే చంపబడిన ద్రోణుడు, భీష్ముడు, జయద్రథుడు, కర్ణుడు, ఇతర మహా యోధులు అందరిని చంపుము. భయపడి, బాధపడకుము. యుద్ధమున శత్రువులను జయింతువు. యుద్ధము చేయుము.
35. సంజయుడు పలికెను: ఓ రాజా! కేశవునియొక్క ఈ మాటను విని కంపించుచున్న అర్జునుడు దోసిలి యొగ్గి నమస్కరించి మిక్కిలి భయముతో మ్రొక్కి మరల డగ్గుత్తికతో కృష్ణునితోనిట్లు పలికెను.
36. అర్జునుడు పలికెను: ఓ హృషీకేశా! నీ స్తుతిని పలుకుటచే ప్రపంచము హర్షించి, సంతోషించుచున్నది. రాక్షసగణములు భయకంపితులై సర్వ దిక్కుల పరుగెత్తుచున్నవి. సిద్ధగణములన్నియు నమస్కరించుచున్నవి. ఇది యుక్తమే.

37. ఓ మహాత్మా! అనంతరూపా! దేవదేవా! జగదాశ్రయా! బ్రహ్మకంటెను గొప్పవాడవును, మూల కారణమువగు నీకెందుకు నమస్కరింపరు? అవినాశివి, వ్యక్తావ్యక్తములు నీవే. ఆ రెంటికీని అతీతుడవును నీవే.
38. హద్దులేని రూపముగలవాడా! నీవు ఆదిదేవుడవు. ఆది పురుషుడవు. ఈ జగత్తునకు పరమశరణ్యుడవు. నీవన్నియు నెరింగినవాడవు. తెలిసికొనదగినదంతయు నీవే. పరమపదమవును నీవే. నీచే విశ్వమంతయు వ్యాపింపబడియున్నది.
39. నీవు వాయువువు, యముడవు, అగ్నివి, వర్షుడవు, చంద్రుడవు, ప్రజాపతివి. బ్రహ్మకు ప్రపితామహుడవునైన నీకు మరల మరల నమస్సులు. వేయిసార్లు, అంతకంటె మరియధికముగ నీకు నమస్సులు.
40. సర్వాత్మా! నీకు ముందునుండియు వెనుకనుండియు నమస్సులు. అన్ని వైపులనుండియు నీకు నమస్కారములు. అనంతవీర్యా, అమేయవిక్రమా, నీవు సర్వవ్యాపకుడవు. కావున సర్వము నీవే.
41. నీ మహిమలను, ఈ విశ్వరూపము నెరుంగక, నిన్ను 'ఓ కృష్ణా!' 'ఓ యాదవా!' 'ఓ మిత్రుడా!' అని తొందరపాటుతోనైన ప్రేమవలనైన మిత్రుడని భావించి ఏ విధముగ సంభోదించియుంటినో,
42. ఆటలోను, పరుండునపుడును, కూర్చుండునపుడును, భుజించునపుడును, ఒంటరిగా నున్నప్పుడును, ఇతరుల సమక్షమునందును పరిహాసార్థముగా నిన్ను నేను అగౌరవపరచియుంటినో, దానినీ ఓ అచ్యుతా! అపరిమేయమూర్తి నన్ను క్షమింప వేడుకొనుచున్నాను.
43. అసమాన ప్రభావా! నీవీ స్థావరజంగమలోకమునకు తండ్రివి. పూజ్యుడవు. మహితులకన్న మహితుడవు. ముల్లోకములలో నీకు సరివచ్చు వారు లేరు. ఇక నిన్ను మించినవారు యెట్లుందురు?
44. కావున దేవా! నేను సాష్టాంగప్రణామమొనర్చి పూజ్యప్రభువగు నిన్ను వేడుచున్నాను. తండ్రి పుత్రుని, మిత్రుడు ప్రియమిత్రుని, ప్రియుడు ప్రియసిని సహించునట్లు సహింపుమని వేడుచున్నాను.
45. దేవా! నే నిదివరకెప్పుడును చూడని దానిని చూచి అపరిమిత ఆనందమొందితిని; నా మనస్సు భయముచేతను కలత చెందియున్నది. అందుచే దేవదేవ! జగదాశ్రయా! నన్నుగ్రహించి మరల ఆ ప్రకృతిరూపమును ప్రదర్శింపుము.
46. ఓ విశ్వరూపా! సహస్రబాహో! నేను మరల నిన్ను కిరీటమును ధరించి, చేతులలో గదను, చక్రమును దాల్చినవాడవై చూడగోరుచున్నాను. చతుర్భుజముల అదేరూపముగలవాడవగుము.

47. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ అర్జునా! ప్రసన్నుడనైన నేను నా యోగైశ్వర్య శక్తిచే ఈ తేజోమయమును, హద్దులేనిదియు, శ్రేష్ఠమైనదియు, నీవుగాక ఎవరును ముందు చూడనిదియునగు నా ఉన్నతమైన విశ్వరూపమును నీకు చూపించితిని.
48. కురువీరులలో శ్రేష్ఠుడా! యీ రూపములో నీకంటె నరలోకములో నన్నింకెవరును, వేదాధ్యయనముచేగాని, క్రియలచేగాని, దానములచేగాని, తీవ్రములయిన తపస్సులచేగాని చూచుటకు శక్యము కాదు.
49. ఇట్లు భయంకరమగు నా ఈ రూపమును చూచి, నీవు భయమునొందవలదు. భ్రాంతి వలదు. విగతభయుడవై, సంతుష్టుడవై మరల నా పూర్వరూపమునే చూడుము.
50. సంజయుడిట్లు పలికెను: వాసుదేవుడు, ఇట్లు అర్జునునితో పలికి మరల తనయొక్క రూపమును ప్రదర్శించెను. ఆ మహాత్ముడు తన సౌమ్యరూపమును దాల్చి మరల భయమునొందిన అర్జునినోదార్చెను.
51. అర్జునుడు ఇట్లు పలికెను: ఓ జనార్దనా! మధురమైన ఈ నీ మానవరూపమును చూచి, నేనిప్పుడు శాంతచిత్తుడనై నానహజ స్వభావమును పొందితిని.
52. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: చూచుటకు మిక్కిలి అరుదైన నాయొక్క ఏ రూపమును నీవు చూచితివో ఆ రూపమును దేవుళ్ళకూడ నిత్యము చూచుటకు వాంఛకలిగియున్నారు. కాని నీ వలె చూడలేదు.
53. నీవు నన్నెట్లు చూచితివో ఆ విధముగా నేను వేదములచే చూడదగినవాడనుకాను. తపస్సుచేగాని, దానముచేగాని యజ్ఞముచేగాని కాదు.
54. శత్రువులను హరించువాడా! అనన్యభక్తిచే ఈ విధముగ నేను నిజముగ తెలుసుకొనుటకును చూచుటకును ప్రవేశించుటకును శక్యుడను.
55. ఓ అర్జునా! నా సేవచేయు వాడును, నన్నే అన్నిటికంటెను ప్రధానముగ భావించువాడును, నాకు భక్తుడై, సంగవర్జితుడై, సర్వజీవులయెడను ద్వేషములేనివాడును ఎవడో, వాడు నన్ను పొందును.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'విశ్వరూప దర్శన యోగము' అని పేరు పొందిన ఏకాదశాధ్యాయము సమాప్తము.

12 వ అధ్యాయము

భక్తి యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఏ భక్తులు ఇట్లు నెలకొనిన మనస్సు గలవారై నన్ను ఉపాసించుదురో, మరియునెవరు ఇంద్రియములకు అవ్యక్తమైన అవినాశవస్తువును ఉపాసించుదురో ఆ రెండు విధములవారియందు యోగమును చక్కగా గ్రహించినవారెవరు?
2. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: నాయందు మనస్సుంచి, నెలకొనిన మనస్సుగలవారై, ఉన్నతవిశ్వాసముతో కూడినవారై ఎవరు నాతో ధ్యానమందు ముగ్ధులై నన్నుపాసించుదురో, వారు యోగమును చక్కగానెరిగినవారని నాచే ఎంచబడుదురు.
- 3-4. అయినను సర్వజీవుల క్షేమములందును ఆనందించువారై ఎల్లచోట్లను సమబుద్ధిగలవారై, ఇంద్రియసమూహమును చక్కగానణచి, మాటకులోబడనిదిగాను కంటికి అగోచరమైనదిగాను మనస్సునకు అందనిదిగాను సర్వవ్యాపకముగాను మార్పులేనిదిగాను కదలనిదిగాను స్థిరముగానున్న అవినాశవస్తువును బ్రహ్మమును ఎవరు చక్కగా ధ్యానించుదురో వారు నన్నే పొందుదురు.
5. అగోచరమైన వస్తువునందు ఆసక్తిగొనువారికి శ్రమ అధికము. దేహమునందాసక్తి గల వారికి ఆ బహిరంగము కాని దైవికమార్గము పొందుట కష్టతరము.
6. కాని ఓ పాఠా! ఎవరు సర్వకర్మములను నాయందు విడిచి నన్నే ఉన్నత వస్తువుగా కలిగి, వేరే దేనిమీదను ఆధారపడని యోగముచే నన్ను ధ్యానించి, ఉపాసించుదురో,
7. నాయందు నెలకొనిన మనస్సు గల అట్టివారిని, మరణముతో కూడిన సంసారసాగరమునుండి శీఘ్రముగా నేను ధరిజేర్చి కాచువాడనగుదును.
8. నాయందే మనస్సు నిల్పుము; నాయందే బుద్ధినుంచుము తరువాత నాయందే నిస్సందేహముగా జీవింతువు.
9. కాని ఓ అర్జునా! ధనంజయా! నాయందు చిత్తమును స్థిరీకరింపజాలవేని, అభ్యాసయోగముననుసరించి, నన్ను పొందగోరుము.
10. అభ్యాసమునందును సామర్థ్యములేనిచో నాకొరకే కర్మమొనర్చువాడవగుము. నా కొరకు కర్మములు చేయుటచే కూడ సిద్ధిని పొందుదువు.
11. మరియు దీనిని కూడ చేయజాలవేని తరువాత నన్ను పొందుటయందు వాంఛకలిగి, నిగ్రహించిన మనస్సుతో సర్వకర్మఫలమును నాకు అర్పించుము.

12. అభ్యాసముకంటె జ్ఞానము శ్రేష్ఠము, జ్ఞానముకంటె ధ్యానము శ్రేష్ఠము, ధ్యానము కంటె కర్మఫలమును త్యజించుట శ్రేష్ఠము. ఆ విధముగా త్యజించుటచే అతి త్వరలో శాంతి కలుగును.
- 13-14. ఏ జీవులయెడను ద్వేషములేనివాడై స్నేహముగలవాడై కరుణగలవాడై, 'నాది', 'నేను' అనే తలంపులేనివాడై సుఖదుఃఖములను సమానముగ ఎంచువాడై సహనముగలవాడై ఎల్లప్పుడు సంతోషముగలవాడై యోగమునందాసక్తిగలవాడై నిగ్రహించిన మనస్సుగలవాడై దృఢనిశ్చయముగలవాడై నాయందు మనస్సును బుద్ధిని అర్పించినవాడై ఎవడు నా భక్తుడైయుండునో వాడునాకు ప్రియుడు.
15. ఎవనిచే లోకము బాధనొందకుండునో, హర్షము, కోపము, భయము, ఉద్రేకము అను వీటినుండి విడివడిన వాడెవడో వాడు నాకు ప్రియుడు.
16. దేనిని కోరనివాడై, పవిత్రుడై, సామర్థ్యవంతుడై, ఒక పక్షమువహింపనివాడై, ఆవేదనాహీనుడై, సర్వకామ్యకర్మములను త్యజించినవాడై ఎవడు నా భక్తుడై యుండునో వాడు నాకు ప్రియుడు.
17. హర్షింపక, ద్వేషింపక, శోకింపక, ఆశింపక, సత్కర్మములు దుష్కర్మములన్నిటిని విడిచినవాడును, భక్తిమంతుడును నాకు ప్రియుడు.
18. శత్రుమిత్రులయెడను, మానావమానముల యందును సమానమైనవాడును, శీతోష్ణ సుఖదుఃఖముల యందు సమానమైయుండువాడును, సంగరహితుడును ఎవడో,
19. కీర్తిని అపకీర్తిని ఒకటిగానెంచినవాడును, మౌనముగానుండి దేనిచేతనైనను సంతోషమొందువాడును తన నివాసస్థలమందు కూడా ఆసక్తిలేనివాడై దృఢచిత్తము కలిగియుండువాడును భక్తిమంతుడునగు మనుష్యుడెవడో, వాడు నాకుప్రియుడు.
20. నిశ్చయముగా ఎవరు ఇచ్చుట చెప్పబడిన విధముగ ధర్మమునుండి తొలగనిదియు అవినాశమునైన ఈ మార్గమును చక్కగా వెంబడింతురో, శ్రద్ధగలిగిన వారును నన్నే ఉన్నత వస్తువుగా నెంచినవారును భక్తులునైనట్టి వారు నాకత్యంత ప్రియులు.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'భక్తి యోగము' అను పేరు పొందిన ధ్యాదశాధ్యాయము సమాప్తము.

13 వ అధ్యాయము

శ్లోక శ్లోక విభాగ యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఈ శరీరము శ్లోకముని చెప్పబడుచున్నది. దీనినెరిగినవాడు శ్లోకజ్ఞుడని దానిని గ్రహించినవారు పల్కుదురు.
2. ఓ భరత వంశీయుడా! సర్వశ్లోకములందును నన్నే శ్లోకముల నెరింగిన వాడని నీవు తెలిసికొనవలెను. ఈ దేహమును, దేహము నెరింగిన వానిని గురించిన జ్ఞానమే జ్ఞానమనునది నా అభిప్రాయము.
3. ఈ శ్లోకము ఏదియో, అది ఎట్టిదో, అందలి మార్పులను, అది ఉద్భవించుచున్నానమును, శ్లోకజ్ఞుడవడు, అతని ప్రభావము లెట్టివి అనువాటిని నాయొద్ద సంగ్రహముగ వినుము.
4. ఋషులచే పలు విధములుగ ఈ నిజము పాడబడినది. వేదములచే పెక్కురీతులుగ, వేరువేరుగను పాడబడినది. నిర్ణయించునదిగను, సహేతుకముగను, బ్రహ్మసూచకముగాను బ్రహ్మసూత్రమందు అది వివరింపబడినది.
- 5-6. పంచభూతములు, అహంకారము, బుద్ధి, అవ్యక్తము, దశేంద్రియములు, పంచేంద్రియ విషయములు, కోరిక, ద్వేషము, సుఖము, దుఃఖమునే ఈ మార్పులతోగూడ భూతసమూహమగు ఈ శరీరము సంగ్రహముగా శ్లోకము అని పలుకబడును.
7. గర్వరాహిత్యము, డంభోక్తులాడకుండుట, అహింస, సహనము, సరళత్వము, గురుసేవ, శుచిత్వము, పట్టుదల, ఆత్మ నిగ్రహము,
8. ఇంద్రియ విషయములందాసక్తిరాహిత్యము; అహంకార రాహిత్యము, జననము, మరణము, వార్తకృత్యము, రోగము, దుఃఖము అనువాటియందున్న కీడును గుర్తించుట,
9. బిడ్డలు, భార్య, గృహము మున్నగువాటిమీద ఆసక్తిరాహిత్యము, అభిమాన రాహిత్యము, ఇష్ట, అయిష్ట సన్నివేశములందు సమానత్వము,
10. నాయందు వేరేదియు కోరనియోగముచే నిశ్చలమైన భక్తి, శుభ్రమైన ఏకాంత స్థలముపై వాంఛ, జన సమూహమునందు అనాసక్తి,
11. ఆత్మజ్ఞానమందు నెలకొనియుండుటకు పట్టుదల, సత్యమునన్నేషించుట మున్నగు ఇవన్నియు జ్ఞానమని చెప్పబడును. దీని కంటెవేరుగా నున్నది అజ్ఞానమే.

12. తెలిసికొనదగినదేదో, దేనిని తెలిసికొని ఒకడు అమృతత్వమును పొందునో, దానిని చెప్పుదును. ఆ ఆది లేనిదగు పరమ బ్రహ్మము 'ఉన్నదికాదు, లేనిదికాదు' అనబడును.
13. అది అంతటను చేతులు, కాళ్ళకలదియు, అంతటను కన్నులును, తలను, నోరును కలదియు, అంతటను చెవులు కలదియునై, లోకములో సమస్తమును వ్యాపించియున్నది.
14. సర్వ ఇంద్రియముల కర్మములచే నిండియున్నను, సర్వ ఇంద్రియ రహితమును, అనాసక్తి కలదైయుండియు, సమస్తమునకు ఆధారమై, గుణరహితమైనను గుణముల ననుభవించునదియు,
15. జీవులకు లోపలను, బయటను, స్థావర జంగమములుగను, సూక్ష్మత్వముచే తెలిసికొనుటకు అశక్యముగాను ఉన్నది. అది దూరమునందున్నను సమీపమున ఉండును.
16. జీవులందు విభజింపబడకుండినను, విభజింపబడినట్లు నిలుచునదియు, జీవులను ఆధరించునదిగాను, మ్రింగివేయునదిగాను, స్వస్థించునదిగాను దానిని ఎరుంగవలెను.
17. అది జ్యోతులకు కూడ జ్యోతిగాను, అంధకారమునకు అతీతమైనదిగాను చెప్పబడుచున్నది. తెలివియు, తెలుసుకొనదగినదియునై, తెలివిచే పొందవలసిన గమ్యమునై, ఎల్లరిహృదయములందును అది సుస్థిరముగ నిలిచియుండును.
18. ఈ విధముగా క్షేత్రమును, జ్ఞానమును, తెలిసికొన దగినదియు, నీకు సంక్షేపముగా చెప్పబడినది. నా భక్తుడు దీనిని అవగాహన చేసికొని నాయందు నిమగ్నుడగును.
19. ప్రకృతియు పురుషుడునగు రెండు తత్వములను, అనాదులని ఎరుగుము. వివిధ రూపములు, గుణములు ప్రకృతి నుండి పుట్టినవని ఎరుంగుము.
20. పరిణామమును పరికరములను ఉత్పత్తిచేయుటకు ప్రకృతియే హేతువని చెప్పుదురు. సుఖదుఃఖానుభవములకు పురుషుడు (వ్యక్తిత్వమగు ఆత్మ) కారణమనియు చెప్పబడుచున్నది.
21. నిజముగ పురుషుడు ప్రకృతియందుండి, ప్రకృతిలో పుట్టిన గుణముల ననుభవించుచున్నాడు. ఇతనికి యోగ్య అయోగ్య గర్భములలో జన్మించుటకు గుణములతో గల సంగమే కారణమగును.
22. చూచువానికి, మీదనుండి చూచే సాక్షిగను, తలంచువానికి వెనుకనుండి తలంచువానిగను, (నడిపించువానిగను) ఆధరించువానిగను,

అనుభవించువానిగను, ఏలుచున్న మహేశ్వరునిగను, పరమాత్మ అని
అనబడువానిగను ఉన్నవాడు ఈ శరీరమునందు వేరుగనున్న పురుషుడు (ఆత్మ).

23. ఎవరు ఇట్లు పురుషుని, (ఆత్మ) గుణములతో కూడిన ప్రకృతిని గ్రహించునో
అతడు ఏ మార్గమున జీవించినను మరల జన్మింపడు.
24. కొందరు ధ్యానముచేత మనస్సునందు తామే ఆత్మను దర్శింతురు. మరికొందరు
సాంఖ్యయోగముచేతను, కొందరు కర్మయోగముచేతను దర్శింతురు.
25. ఇతరులైతే ఈ విధముగ గ్రహింపకున్నను, ఉపదేశముపొంది వెంబడింతురు.
వారును ఉపదేశమునే ఉన్నతగతిగాగలవారై, సంసారమును (మరణమార్గమును)
నిశ్చయముగా దాటుదురు.
26. ఓ భరతవంశ శ్రేష్ఠుడా! చలనముగల వస్తువైనను, చలనములేని వస్తువైనను
ఉన్నట్టుగా ఏది తోచునో అది క్షేత్రమును (శరీరము) క్షేత్రజ్ఞుడును (ఆత్మ)
కూడుటచే ఉద్భవించుచున్నదని తెలిసికొనుము.
27. సర్వ జీవులయందును సమానముగ నిలిచియున్నవాడై,
నాశమొందువాటియందు అవినాశియైయుండు పరమేశ్వరుని ఎవడు చూచునో
వాడే యథార్థ దర్శి.
28. అతడు నిజముగ సర్వత్ర సమముగా నిలిచియుండు ఈశ్వరునే దర్శించి తనచే
తనను నాశనము చేసుకొనని వాడగును. అందుచే పరమగతిని చేరును.
29. ప్రకృతి చేతనే సర్వకర్మములు చేయబడు చున్నవని చూచువాడు, ఆ విధముగ
చూచినందున ఆత్మను నిష్క్రియముగ చూచును.
30. ఎప్పుడు జీవుల భిన్నములు ఒకే ఆత్మయందు ఏకీభవించి, అణిగియుండుటను,
దానినుండి విస్తృతినంది ఉద్భవిల్లునదియు ఎవడు గ్రహించునో వాడప్పుడు
బ్రహ్మమును పొందును.
31. ఓ అర్జునా! ప్రారంభములేకుండుట చేతను గుణములేకుండుట చేతను ఈ నాశన
రహితమైన పరమాత్మ, శరీరమందున్నను ఏమియు చేయుటలేదు, దేనిచేతను
అంటువడడు.
32. ఆకాశము సర్వవ్యాపకమైనను సూక్ష్మత్వముచే ఎట్లు అంటువడకుండునో అట్లే
ఆత్మ దేహమునందంతట నున్నను అంటువడదు.
33. భరతవంశశ్రేష్ఠుడా! సూర్యుడొక్కడే ఈ విశ్వమునంతటిని ప్రకాశింప జేయునట్లు,
దేహమునందలి ఆత్మ దేహమునంతను ప్రకాశింప జేయును.

34. దేహమునకును దేహము నెరుంగు తేత్రజ్ఞానకును గల భేదమును, ఉద్భవించిన ప్రపంచము ప్రకృతియందు మరుగై పోవుటను, ఎవరు జ్ఞాన చక్షువులచే చూతురో వారు పరమబ్రహ్మ స్థితిని పొందుదురు.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'తేత్ర తేత్రజ్ఞాన విభాగయోగము' అని పేరు పొందిన త్రయోదశాధ్యాయము సమాప్తము.

14 వ అధ్యాయము

గుణత్రయ విభాగ యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: దేనిని తెలిసికొని మునులందరును ఈ లోకమునుండి తొలగిన తరువాత ఉన్నత సిద్ధిని పొందిరో, జ్ఞానము లన్నిటిలో ఉత్తమమయినదియు, పరముని గురించినదియునగు ఆ జ్ఞానమును మరల వివరించెదను.
2. ఈ జ్ఞానమును అనుసరించి నా స్వరూపము నొందినవారు, సృష్టిసమయమందును జన్మింపరు, ప్రళయ సమయమందును వ్యథ నొందరు.
3. ఓ భరతవంశకుమారా! నా తేత్రముగొప్పదై సమస్తమును తనయందు కలిగినదగు మూలప్రకృతి. (మహాబ్రహ్మము) అందు నేను గర్భమునుంతును. అందునుండి సర్వజీవులు ఉద్భవిల్లుచున్నవి.
4. ఓ కౌంతేయా! సర్వ గర్భములనుండి ఏ యే శరీరములు ఉద్భవిల్లునో, వాటన్నిటికిని మహత్తరమగు ప్రకృతియే తల్లి. బీజమునొనగెడు తండ్రిని నేను.
5. పరాక్రమముగల భుజములుగల వాడా! సత్వం, రజస్సు, తమస్సు అని ప్రకృతినుండి కలిగిన గుణములు దేహమునందు అవినాశియగు దేహిని బంధించుచున్నవి.
6. ఓ పాపరహితుడా! వాటియందు సత్త్వగుణము పరిశుద్ధతచే ప్రకాశమును, నిర్దోషమునై సౌఖ్యముచేతను, జ్ఞానము చేతను బంధించును.
7. ఓ కౌంతేయా! రజోగుణమును, ఆశారూపమైనదై, కాంక్షను, ఆసక్తిని కలిగించునదని ఎరుగుము. అది కర్మమునందాసక్తి కల్పించి దేహిని బంధించును.

8. ఓ భరత వంశస్థుడా! అజ్ఞానముచే పుట్టిన తమో గుణము దేహదారులకెల్ల మోహమును కల్పించునని యెరుంగుము. అది భ్రాంతి, సోమరితనము, నిద్ర అను వీటిచే బంధించును.
9. ఓ భరత వంశస్థుడా! సత్త్వగుణము సుఖమునందుంచును. రజోగుణము కర్మమునందు చేర్చును. తమో గుణము జ్ఞానము నావరించి భ్రాంతి (సోమరితనము, నిద్ర) నందు చేర్చును.
10. ఓ భరత వంశస్థుడా! రజస్తమోగుణములను అణచి సత్త్వగుణము ప్రభలమగును. రజోగుణము సత్త్వ తమో గుణములను, అటులనే తమో గుణము రజస్సత్త్వ గుణములను అణచి ప్రభలమగును.
11. ఎప్పుడు దేహమునందలి ఇంద్రియముల ద్వారములన్నిటను జ్ఞానమును జ్యోతి ప్రకాశించునో, అప్పుడు నిశ్చయముగ సత్త్వ గుణము ప్రాభల్యమొందినది ఎరుగవలెను.
12. ఓ భరతవంశ శ్రేష్ఠుడా! పేరాస, ఇంద్రియముల చేష్ట, కార్యారంభము, అశాంతి, సంగమ అనునవి రజోగుణము ప్రాభల్యమొందినప్పుడు కనిపించును.
13. ఓ అర్జునా! అవివేకము, జడత్వము, భ్రాంతి, మోహము, మున్నగునవి తమోగుణము వృద్ధి నొందినపుడు ఉత్పత్తియగును.
14. ఎప్పుడు సత్త్వము ప్రాబల్యమగునో అప్పుడు దేహి మరణించినచో ఉన్నత జ్ఞానులకు చెందిన పవిత్ర లోకములను పొందును.
15. రజోగుణమునందు మరణించువాడు కర్మములందాసక్తి కలవారిలో జన్మించును. తమో గుణమందు మరణించినవాడు మూఢయోనులయందు జన్మించును (మృగములవలె).
16. సత్కర్మమునకు ఫలము సాత్వికమును, పవిత్రమునని చెప్పుదురు. రజో గుణమునకు దుఃఖము ఫలించును. తమోగుణమునకు అజ్ఞానము ఫలించును.
17. సత్త్వమునుండి జ్ఞానము ఉద్భవిల్లును. రజస్సునుండి పేరాస కలుగును. తమస్సునుండి అజ్ఞానమును, భ్రాంతియు, మోహమును ఉద్భవిల్లును.
18. సత్త్వ గుణము నందున్నవారు పైకి వెళ్ళుదురు. రజోగుణము నందున్నవారు మధ్యలో నిలుతురు. అధమగుణులగు తామసికులు క్రిందకు పోవుదురు.
19. ఎప్పుడు ద్రష్ట, గుణములనుతప్ప వేరొక కర్తను కానకుండునో, గుణములకతీతుని ఎరుగునో, అప్పుడతడు నా స్థితికేగును.
20. దేహమును రూపించిన ఈ మూడు గుణములను దాటి జననమరణములు, ముదిమి, దుఃఖము అనువాటినుండి విడివడిన దేహి అమృతత్వమందును.

21. అర్జునుడు పలికెను: ఓ ప్రభూ! ఈ మూడు గుణములను అతిక్రమించిన వాని లక్షణములు ఎట్టివి? అతని ప్రవర్తన ఏమి? ఈ మూడు గుణములను అతడెట్లు అతిక్రమించును?
22. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఓ పాండు పుత్రా! సత్త్వజనితమగు మనస్సునందలి తేజస్సునైనను, రజోజనితమైన చేష్టలైనను, తమోజనితమైన కలతయైనను ఒకనికి ఆవిర్భవించునప్పుడు ఎవడు వాటిని ద్వేషింపడో, కోరడో,
23. ఎవడు సంబంధింపనివానివలె ఉండి గుణములచే చలింపక, గుణములే ప్రవర్తించుచున్నవని పరమునియందు నెలకొని కొంచెమైనను తమకకుండునో,
24. ఎవడు సుఖ దుఃఖములందు సమబుద్ధియై, పెంకు, రాయి, బంగారు అను వీటిని సమానముగ భావించుచు, కోరికను, ద్వేషమును ఒకటిగానెంచుచు, ధృఢ చిత్తుడై, నిందాస్తుతులను ఒకటిగా భావించునో,
25. ఎవడు గౌరవాగౌరవములందు సమానస్థితియందుండి, మిత్రుశత్రువులయెడ సమానుడై, ఆశావశములై ప్రారంభించే కర్మములన్నింటిని త్యజించునో వాడు గుణాతీతుడని చెప్పబడును.
26. ఎవడు నన్ను పరిపూర్ణ భక్తియోగముచే సేవించునో వాడును ఈ గుణములను సులభముగ దాటి బ్రహ్మమును పొందుటకు అర్హుడగును.
27. నేను బ్రహ్మమునకును అవినాశమైన మోక్షమునకును అఖండ సుఖమునకును నిలయమును కదా!

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'గుణాత్రయ విభాగ యోగము' అని పేరు పొందిన చతుర్థశాధ్యాయము సమాప్తము.

15 వ అధ్యాయము

పురుషోత్తమ యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: మీది వైపున వేళ్ళు కలదియు, క్రిందివైపున కొమ్మలు కలదియునగు అశ్వత్థవృక్షముగా, అంతమొందనిదిగ తోచే సంసారముగురించి

పలుకుదురు. వేదములను ఆకులుగాకల ఆ వృక్షమును ఎవడెరుగునో వాడు వేదమునెరిగినవాడగును.

2. దాని శాఖలు గుణముచే పోషింపబడి విషయములను చిగుళ్ళుగలదై క్రిందను మీదను వ్యాపించియుండును. వేళ్ళు మానవ లోకమున కర్మములకు తగినట్టుగా దేహిని బంధించుచు మీదను క్రిందను విస్తృతినొందియున్నవి.
3. ఈ విధముగ దీని రూపము గోచరింపదు. అది ముగింపులేనిది, ఆరంభములేనిది, స్థిరత్వములేనిది. దృఢముగ వేళ్ళుతన్నిన ఈ అశ్వత్థ వృక్షమును దృఢమగు అనాసక్తియను ఆయుధముచే ఛేదించి,
4. ఎవనినుండి ప్రాచీనమైన సంసారము వృద్ధినొందెనో ఆ ఆదిపురుషునినే శరణు పొందెదనని నిశ్చయించి, తరువాత ఎచ్చటికి పోయినచో ఒకడు మరల తిరిగిరాడో ఆ మార్గమే అన్వేషింపదగినది.
5. గర్వ, విమూఢతా రహితులై, ఆసక్తియను దోషములేనివారై, పరమునితో నిత్య ఐక్యమందున్నవారై, ఆశలను పూర్తిగ త్యజించినవారై, సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములనుండి విముక్తులై అజ్ఞానమును త్యజించినవారు ఆ అక్షయపదమును చేరుదురు.
6. ఎచ్చటికేగినవారు తిరిగిరారో, అది నా పరమపదము. దానిని సూర్యచంద్రాగ్నులు ప్రకాశింపజేయువు.
7. జీవలోకమందు అనాదియగు నా అంశమే జీవముగ పుట్టి దాని స్వభావమునందు నిలిచే మనస్సుతో కూడిన ఆరు ఇంద్రియములను ఆకర్షించుచున్నవి.
8. ఎప్పుడు ఈ శరీరమును ఏలే జీవము శరీరమును పొందునో మరియు ఎప్పుడు విడిచివెళ్ళునో అప్పుడుకూడ వాయువు వాసనలను కైకొనిపోవునట్లు వీటిని కైకొనిపోవును.
9. ఇది చెవి, కన్ను, చర్మము, నాలుక, నాసిక, మానసము అను వీటన్నిటిని వశపరచుకొని విషయములను అనుభవించును.
10. విడిచి వెళ్ళునదైనను ఉన్నదైనను గుణములతో కూడి అనుభవించునదైనను దానిని బుద్ధిహీనులు చూడజాలరు. జ్ఞానులు చూతురు.
11. ప్రయత్నించు యోగులు దీనిని తమయందు ఉన్నదానిగ చూతురు. ప్రయత్నించినప్పటికిని క్రియలలో దిద్దుబాటులేని విమూఢులు దీనిని చూడ జాలరు.
12. సూర్యునికి చెందిన ఏ వెలుగు ప్రపంచమంతటిని ప్రకాశింపజేయునో, చంద్రాగ్నులకు చెందినదేమిటో ఆ వెలుగు నాదేనని ఎరుగుము.

13. నేను నా శక్తిచేత భూమిని ప్రవేశించియైనను జీవులను ఆధరించుచున్నాను. రసమయమైన చంద్రుడైన ఓషధులన్నిటిని పోషింతును.
14. నేను జీర్ణించే శక్తిని ప్రాణుల దేహమున నిలచి, ప్రాణాపానవాయువులతో కూడి నాల్గువిధముల ఆహారమును ఆరగింతును.
15. నేను ప్రతివారి హృదయమునందును నివసించును. నానుండియే స్పృతియు, జ్ఞానమును, వివేకమును కల్గును. అన్ని వేదములచేతను నేనే తెలియదగిన వాడను. వేదాంతమును కూర్చినవాడును, వేదములను తెలిసిన వాడను నేనే.
16. నశ్వరుడు, (నాశనముకలది) అనశ్వరుడు (నాశనములేనిది) అనే ఇరువురే లోకములో పురుషులనబడుదురు. రూపముగల సమస్తమును నశ్వరపురుషుడు. వాటియందు మగ్నమైయున్నవన్నియు అనశ్వర పురుషుడు.
17. కాని ఎవడు ముల్లోకములను ప్రవేశించి ఆదుకొనుచున్నాడో, నాశనములేనివాడో, ప్రభువో, పరమాత్మ (లేదా దేవాత్మ) అని చెప్పబడు ఉత్తమ పురుషుడో, అతడు వీరికతీతుడు.
18. ఏ కారణముచే నేను నాశనముగలవాటిని దాటితినో, నాశనములేనివాటికి అతీతుడనైతినో ఆ కారణముచే లోకమందును వేదమునందును పురుషోత్తముడని ప్రసిద్ధిచొందితిని.
19. ఓ భరతవంశ కుమారా! ఎవడు ఇట్లు అసమ్మాధుడై పురుషోత్తముడగు నన్ను ఎరుగునో అతడు సర్వమునెరిగినవాడై తన సర్వస్వముతోను (ఆత్మ, శరీరము, మనస్సు, తక్కినవి) నన్ను పూజించును.
20. ఓ పార్థ! ఇట్లు మిక్కిలి రహస్యమైన ఈ శాస్త్రము నాచే చెప్పబడెను. దీని సారాంశమునెరిగినవాడు బుద్ధిమంతుడును, చేయవలసిన కర్మమును నెరవేర్చిన వాడునగును.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'పురుషోత్తమ యోగము' అని పేరు పొందిన పంచదశాధ్యాయము సమాప్తము.

16 వ అధ్యాయము

దైవాసుర సంవద్విభాగ యోగము

1. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: భయాతీతత, చిత్తశుద్ధి, జ్ఞానమునందును, యోగమునందును నెలకొనుట, దానము, నిగ్రహము, యజ్ఞము, వేదపరిశోధన, తపస్సు, సరళత్వము,
2. అహింస, సత్యము, కోపరాహిత్యము, త్యాగము, శాంతి, పరుల దోషములనెన్నమి, జీవులయెడ దయ, దురాశలేమి, మృదుత్వము, వినయము, స్థిరత్వము,
3. ధైర్యము, సహనము, స్వైర్యము, శుచిత్వము, ద్రోహచింతలేమి, గర్వరాహిత్యము అనే ఇవన్నియు దైవసంపదతో పుట్టినవాని స్వభావములగును.
4. ఓ పార్థా! డంభము, గర్వము, పాగరు, కోపము, క్రూరవాక్యము, అజ్ఞానము అను ఇవన్నియు అసుర సంపదతో పుట్టినవాని స్వభావములగును.
5. ఓ పార్థా! దివ్యసంపద ముక్తికి అనుకూలము. అసుర సంపద బంధము కలిగించును. నీవు దివ్యగుణములలో పుట్టినవాడవగుటచే శోకింపకుము.
6. ఓ పుథాకుమారా! ఈ ప్రపంచమునందు రెండు రకములైన సృజింపబడిన జీవులు కలరు. ఒకరకము దివ్యము, రెండవది ఆసురము. దివ్యత్వము యిదివరకే వివరింపబడెను. ఇంక ఆసురత్వమును గూర్చి నా నుండి వినుము.
7. ఆసురత్వము కలవారు చేయదగిన సత్క్రియను, తొలగింపదగిన దుష్క్రియను ఎరుగరు. వారియందు శుచిత్వముకాని సత్రవర్తనకాని సత్యముకాని ఉండవు.
8. వారి ప్రపంచము అసత్యము, స్థిరత్వము లేనిది, ఈశ్వరుడు లేనిది, ఆడమగ కలయిక చేత ఉత్పాదితమైనది, దీనికి కామము తప్ప వేరొక కారణము లేదు, వేరే ఏ మున్నది?
9. అల్పబుద్ధులైన వీరు ఈ ఉద్దేశమునవలంబించి, ఆత్మ మార్గమును పోగొట్టినవారై ఉగ్రకర్ములై, ప్రపంచ శత్రువులై, నాశనము కొరకు పుట్టుచున్నారు.
10. తృప్తి నొందింపరాని కామమును చిత్తమందుంచి, డంభము, గర్వము, మదము అను వీటితో కూడినవారై, భ్రాంతిచేత తప్పిన సిద్ధాంతములను గైకొని, అశుద్ధవ్రతులై వర్తింతురు.
11. అపరిమితమైనదై, మరణములోనే అంతమొందునదగు చింతలు గలిగి కామోపభోగమునే పరమార్థముగానెంచి, అది ఆ విధముగానే అని నిశ్చయించుకొని,
12. వందలకొలది ఆశాపాశములచే బంధింపబడి, కామకోపములకు దాసులై, కామభోగమునకై, అన్యాయముగ ధనసంచయములార్జించుకొన గోరుదురు.

13. 'నేడు నాకిది లభించినది. ఈ కోరికను తీర్చుకొందును. ఇది ఉన్నది. ఈ ధనముకూడ ఇకమీదట నాదగును;
14. 'ఆ శత్రువు నాచే చంపబడెను. ఇతరులను కూడ పరిమార్చును. నేను ప్రభువును, భోగిని, కార్యసిద్ధి నొందినవాడను, బలవంతుడను, సుఖిని;
15. 'నేను ధనాధ్యుడను, సద్వంశజాతుడను; నాతో సమానులగువారెవరు? నేను యజ్ఞముచేయుదును, దానమొనర్చును, ఆనందింతును' అని అజ్ఞానముచే మోహితులై,
16. వివిధ చిత్త విభ్రాంతులచే కలత నొందినవారును, మోహమనెడి వలలో చిక్కుకున్నవారైనై, కామభోగములందు తీవ్రమైన ఆసక్తిని పొంది అశుభ్రమైన నరకమున కూలుదురు.
17. స్వయంసంతుష్టులై, వినయశూన్యులై, ధనమువలని దురభిమానము, మదము కలవారై వారు డంభముతో నామమాత్రముగ యజ్ఞము అనే క్రియచే వేదనియమముల నతిక్రమించి పూజింతురు.
18. అహంకారమును, బలమును, గర్వమును, కామమును, కోపమును, గైకొనినవారై తమ శరీరములందును పరశరీరములందును ఉన్న నన్ను ద్వేషించువారై మంచివారిని చూచి సహించనివారై యుందురు.
19. విద్వేషులైనట్టియు, క్రూరులైనట్టియు, నీచులైనట్టియు, పాపాత్ములైనట్టియు వారిని జనన మరణములుగల లోకములలో ఆసుర యోనులందే మరల మరల కూలద్రోయుచుండును.
20. ఓ కౌంతేయా! మూఢులు పలుజన్మములలో ఆసురయోనిని పొంది నన్ను కోరకయే ముందుకంటే ఇంకను అధమతర స్థితిని పొందుదురు.
21. ఆత్మ నాశన కారకమగు నరక ద్వారము మూడువిధములగును. కామము, కోపము, లోభము అనునవి. కావున ఈ మూడింటిని విడువవలయును.
22. ఓ కౌంతేయా! ఈ మూడు అంధకారము నిండిన మార్గములనుండి తప్పించు కొన్నవాడు తనకు శ్రేయోదాయకమైన (రక్షణనొనగెడు) మార్గముననుసరించి దానిచే ఉన్నత గతిని పొందును.
23. ఎవడు శాస్త్ర విధినుల్లంఘించి, యథేచ్ఛాప్రవర్తన మవలంబించునో వాడు సిద్ధత్వమొందడు. సుఖమునొందడు. ఉన్నతగతిని పొందడు.
24. అందుచే ఏది చేయదగినదో ఏది చేయదగినదో అని నిశ్చయించుటయందు నీకు శాస్త్రమే ప్రమాణమగును. ఇచ్చట శాస్త్రమున చెప్పబడిన నియమ నిబంధనలను గ్రహించి, గైకొనవలసినవాడవై యున్నావు.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య
సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'దైవాసుర సంపద్విభాగ
యోగము' అని పేరుపొందిన షోడశాధ్యాయము సమాప్తము.

17 వ అధ్యాయము

శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఓ కృష్ణ! ఎవరు శాస్త్రవిధులను విడనాడి శ్రద్ధతో పూజింతురో, వారి స్థితి యెట్టిది? వారు సాత్వికులా, రాజసులా, తామసులా?
2. శ్రీ భగవానుడు పలికెను: ఆ ప్రకృతిచే కలిగిన, పుట్టుకతోనే కలిగిన స్వభావమగు శ్రద్ధయనేది (విశ్వాసము) మానవులకు సాత్వికము, రాజసికము, తామసికము అని మూడు రకములుగ ఉన్నవి. వాటిని వినుము.
3. ఓ భరత వంశకుమారా! ప్రతివారి శ్రద్ధయు వారి మనస్సునకనుగుణమై యుండును. ఈ జీవము శ్రద్ధాస్వరూపము. ఎవడు ఎట్టి శ్రద్ధకలిగియుండునో వాడు అట్టివాడే.
4. సాత్వికులు దేవుళ్ళను, రాజసికులు యక్షరాక్షసులను, తామసికులు చనిపోయినవారి ఆత్మలను, భూత గణములను పూజింతురు.
- 5-6. డంభము, అహంకారము కలిగినవారును, కామము, ఆసక్తి మృగబలము కలవారైనై ఏ బుద్ధిహీనులు ప్రకృతి శక్తుల సంయోగముచే కలిగిన దేహమును, దేహమునందుండే నన్నును బాధించుచు శాస్త్రమునందు చెప్పబడని క్రూర తపస్సు చేయుదురో వారిని ఆసుర నిశ్చయులని ఎరుగుము.
7. ప్రతివారికిని ప్రియమైన ఆహారము కూడ మూడు విధములుగా నుండును. అటులనే యజ్ఞములు, తపస్సులు దానములు కూడ అన్వయించును. వాటిలో గల భేదములను వినుము.
8. ఆయుస్సు, బుద్ధి, బలము, ఆరోగ్యము, సుఖము, ప్రీతి అను వీటిని అభివృద్ధి చేయునవి; రసవంతములు, చమురుగలవి, పుష్టికరములు, మనోహరములు అగు ఆహారములు సాత్వికులకు ప్రీతికరములు.

9. చేదు, పులుపు, ఉప్పు, వేడి, కారము, రసహీనత, మంట మొదలైన గుణములు కలవియు; దుఃఖమును, క్లేశమును, రోగమును కలిగించునట్టియు ఆహారములు రాజసికులకు ప్రీతికరములు.
10. నిలువయుండి చల్లారిపోయినదియు, రుచిహీనమైనదియు, పులిసిపోయినదియు, పాతదియు, ఇతరులు తినగా మిగిలినదియు, పూజకు పనికిరానిదియు అగు ఆహారము తామసికులకు ప్రీతికరము.
11. ఫలితమును కోరనివారిచే చేయవలసిన బాధ్యత అని మాత్రము మనస్సును స్థిరపరచి, శాస్త్రవిధ్యుక్తముగ ఏ యజ్ఞము చేయబడునో అది సాత్వికము.
12. భరతవంశీయులలో శ్రేష్ఠుడవైన ఓ అర్జునా! ఫలము కొరకు కాని ఆధంబరము కొరకు కాని చేయబడు యజ్ఞము రాజసమని యెరుగుము.
13. శాస్త్రవిధులనుసరింపక, అన్న దానము చేయక, మంత్ర, దక్షిణ, శ్రద్ధావిహీనముగ చేయబడు యజ్ఞము తామసమని చెప్పబడును.
14. పరముని, బ్రాహ్మణులను, గురువును, జ్ఞానులను పూజించుట, శుచిత్వము, సరళత్వము, బ్రహ్మచర్యము, అహింస అనునవి దేహసంబంధమైన తపస్సని చెప్పబడును.
15. క్రూరత్వములేనిది, సత్యము, ప్రీతికరము, క్షేమకరమగువాక్యము ఏమిటో అదియు, వేద గ్రంథపరిశోధనయు, అభ్యాసమును, వాక్కునకు సంబంధించిన తపస్సనబడును.
16. ప్రశాంతబుద్ధి, ప్రేమ, మౌనము, ఆత్మ నిగ్రహము, పవిత్రమనస్సు అనునవి మనస్సునకు సంబంధించిన తపస్సని చెప్పబడును.
17. ఫలమునందు ఇచ్చలేనివారును, ధృఢచిత్తులును అగు మానవులచే పూర్ణశ్రద్ధతో చేయబడు పైన చెప్పబడిన మూడువిధముల తపస్సును సాత్వికమైనదని పెద్దలు చెప్పుదురు.
18. ఉపచారము, బహుమానము, పూజ అను వీటి నిమిత్తము గర్వముతో చేయబడు తపస్సు స్థిరముకానిది, శాశ్వతముకానిది. అది రాజసికమని చెప్పబడును.
19. మూర్ఖపట్టుదలతోగాని తన్నుతాను చిత్రవధ చేసికొనుటచేగాని, ఇతరులకు నాశనము కలిగించుటకొరకు గాని చేయబడు తపస్సు తామసికమని చెప్పబడును.
20. తగిన ప్రదేశకాలము నందు తగిన వారికి, తిరిగి ఇవ్వవలసినది బాధ్యతయను దృష్టితో ఉపకారము చేయనివానికి ఏ దానము ఇవ్వబడునో అది సాత్వికమని భావింపబడును.

21. ప్రత్యుపకార వాంఛతోకాని, విసుగుతోగాని చేయబడు దానము రాజసికమని చెప్పబడును.
22. అన్వర్తమైన ప్రదేశకాలములందు మర్యాదలేకుండ, అవమానపరచి, ఏ దానము అపాత్రులకు చేయబడునో అది తామసికమని చెప్పబడును.
23. ఓం, తత్, సత్ అని బ్రహ్మమునకు మూడు రకముల సూచక నామములు చెప్పబడియున్నవి. అందుచేత ఆదియందు బ్రాహ్మణులు, వేదములు, యజ్ఞములు సృష్టింపబడినవి.
24. అందుచే ఓం అని ఉచ్చరించి వేదములననుసరించువారి శాస్త్రానుసారమైన యజ్ఞము, దానము, తపస్సు మున్నగు కర్మములు ఎల్లప్పుడు ప్రారంభింపబడుచున్నవి.
25. తత్ అని సూచింపబడే పరముని స్మరించి ఫలమునెదురుచూడక మోక్షమును (విమోచనమును) కోరేవారిచే పలువిధాల యజ్ఞదానతపఃక్రియలు ఆచరింపబడుచున్నవి.
26. ఓ పృథాకుమారా! ఉన్నది (వాస్తవము) అనే భావముతోడను, మంచిది అనే భావముతోడను సత్ అనే పదము ఉపయోగింపబడును. అటులనే శుభకార్యములందును సత్ అను పదము వాడబడును.
27. యజ్ఞతపోదానములయందు నెలకొనియుండుట సత్ అని చెప్పబడును. మరియు పరముని నిమిత్తము చేయబడు ఏ కర్మమైనను సత్ అనియే పలుకబడును.
28. ఓ పార్థ! శ్రద్ధలేకుండ (విశ్వాసములేకుండ) చేయబడు హోమము, దానము, తపస్సు, కర్మము మున్నగునవి అసత్ అని చెప్పబడును. అందుచే ఈ లోకమందును వేరు లోకమందున కూడ అది నిష్ప్రయోజనమగును.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగము' అని పేరు పొందిన సప్తదశాధ్యాయము సమాప్తము.

18 వ అధ్యాయము

మోక్ష సన్న్యాస యోగము

1. అర్జునుడు పలికెను: ఓ మహాబాహూ! హృషీకేశా! నేను సన్యాసముయొక్క తత్వమును, త్యాగముయొక్క తత్వమును వేరువేరుగా ఎరుంగగోరుచున్నాను.
2. శ్రీభగవానుడు పలికెను: కామ్య కర్మములను త్యజించుటయే సన్యాసమని జ్ఞానులు భావింతురు. మనము అనుష్ఠించు సర్వకర్మముల ఫలములను విడుచుటయే త్యాగమని వివేకులు పలుకుదురు.
3. కొందరు బుద్ధిమంతులు కర్మమునే దుష్టమైనట్లు త్రోసివేయవలెనని పలుకుదురు. మరి కొందరు తపోదాన యజ్ఞాది కర్మములు విడువతగదని చెప్పుదురు.
4. భరత వంశ శ్రేష్ఠుడైన ఓ పురుష సత్తమా! ఆ రెండింటియందు త్యాగమును గూర్చి నా నిర్ణయము వినుము. త్యాగము మూడు విధములని చెప్పబడియున్నది.
5. యజ్ఞ దాన తపః కర్మములు విడువతగినవి కావు. అవి చేయదగినవే. యజ్ఞ దాన తపస్సులే వివేకులకు పరిశుద్ధతనిచ్చునవి.
6. ఓ పార్థ! ఈ కర్మములు, వీటివంటి ఇతర సత్కర్మములుకూడా ఆసక్తిని, భయమును విడిచి చేయబడవలసినవి అనునది నా నిశ్చితమును ఉత్తమమును అయినట్టి సిద్ధాంతము.
7. కర్తవ్యకర్మమును భావించు చోట సన్యాసము యుక్తము కాదు. భ్రాంతిచే వాటిని త్యజించుట తామసమని చెప్పబడియున్నది.
8. దుఃఖకరమనిగాని, శరీరమునకు అశౌకర్యము కలుగునను భయము వలనగాని ఏ కర్మమును ఒకడు విడుచునో, వాడు రాజసికమైన త్యాగము చేసి త్యాగఫలమును పొందడు.
9. ఓ అర్జునా! ఆసక్తిని ఫలమును విడిచి, చేయదగినది అని మాత్రమే ఏ కర్తవ్యకర్మము చేయబడునో, ఆ త్యాగము సాత్వికమని భావింపబడును.
10. సాత్వికుడైనట్టియు, వివేకియైనట్టియు, సంశయవిచ్ఛేదమొందినట్టియు త్యాగి, యజ్ఞ దాన తపస్సులు లేని కర్మములను ద్వేషింపడు. యజ్ఞదానతపస్సులయందును అభిమానము కలిగియుండడు.
11. దేహవంతుడైన వానికి పూర్తిగా కర్మములను విడిచి పెట్టుట సాధ్యముకాదు. అందుచే కర్మఫలముల నెవడు విడుచునో అతడే త్యాగి అని చెప్పబడును.
12. కర్మఫలమును వీడనివారికి ఈ లోకమును విడిచి వెళ్ళినతర్వాత దుఃఖముగాను సుఖముగాను రెండింటి మిశ్రమముగాను మూడువిధాల కర్మఫలములు కలుగును. కర్మఫలమును వీడిన సన్యాసులకైతే ఈవిధముగా ఎప్పుడును సంభవింపదు.

13. ఓ మహాబాహునైన అర్జునా! కర్మముల అంతిమదశను చూపించే సాంఖ్యమునందు సర్వకర్మముల సిద్ధికి చెప్పబడియున్న ఈ ఐదు కారణములను నాయొద్దనుండి ఎరుగుము.
14. నివాసస్థలముగు దేహము, కార్యమొనర్చువాడు, వేరువేరైనట్టి కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియములు, పలురకములై వేరైనటువంటి కర్మములు, దైవము మున్నగునవి,
15. మానవుని శరీరముచేతను మనస్సుచేతను వాక్కుచేతను, న్యాయవిధానమునైనను, దానికి ఎదురుగానైనను చేయబడు ఏ కర్మమునైనను సంబంధించిన ఐదు కారణములు.
16. ఇట్లుండ ఆ విషయమునందు ఆసక్తిలేని ఆత్మనైనను, జీవస్వరూపియగు తనను మాత్రమైనను, మరలుకొనని బుద్ధిచేత ఎవడు కర్తగా చూచునో, వాడు దుర్మతిగలవాడు. వాడు నిజమును చూడజాలడు.
17. ఎవనికి తాను కర్తననే భావము లేకుండునో, ఎవని బుద్ధి బంధింపబడకుండునో, వాడు ఈ లోకపు ప్రాణులను చంపినను చంపకుండును; బంధింపబడకుండును.
18. జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞాత అనునవి కర్మము చేయబడుటకు కారణములు. కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియములను క్రియయు క్రియచేయువాడును కర్మముల ఆధార కారణములు.
19. జ్ఞానమును కర్మమును కర్మమొనర్చువాడును గుణభేదములచే వేరువేరుగా మూడువిధములగునని గుణముల భేదమును చూపించే సాంఖ్యశాస్త్రమునందు చెప్పబడుచున్నది. వాటిని కూడా యథాతథముగా వినుము.
20. వేరువేరుగనున్న జీవులన్నిటియందును, నాశన భేదములు లేనట్టి ఏకైక దైవీకమును దేనిచే మానవుడు చూచునో, ఆ జ్ఞానమును సాత్వికమనియెరుగుము.
21. సర్వశరీరములయందును వేరువేరుగా భిన్నములైన వేరువేరు ఆత్మలను ఏ జ్ఞానము ఎరుంగునో, ఆ జ్ఞానము రాజసికమని యెరుంగుము.
22. సృష్టింపబడిన ఒక దేహమే సర్వమని, యుక్తము కానిదియు, నిజముతో కలువనిదియునై, అల్పబుద్ధిచే ఏ జ్ఞానము హత్తుకొనునో అది తామసికముగా చెప్పబడియున్నది.
23. ఫలమందు యిచ్చలేకుండ, విధింపబడిన యే కర్మము ఆసక్తి లేకుండ, రాగద్వేషములు లేకుండ చేయబడునో అది సాత్వికమని చెప్పబడును.

24. ఫలమందు యిచ్చగలవానిచే అహంకారబుద్ధితోనైనా అధికమైన ప్రయాసముతోడనైనా ఏ కర్మము చేయబడునో అది రాజసికమని చెప్పబడును.
25. వెంటవచ్చే ఫలమును, నష్టమును, ఇతరులకు కలిగే బాధను, తన శక్తిని యెంచక, భ్రాంతిచే ఏ కర్మము ప్రారంభింపబడునో అది తామసికము అనబడును.
26. ముక్తసంగుడును, నేను అను తలంపు లేనివాడును, పట్టుదల, ఉత్సాహము కలవాడును, జయాపజయములచే బాధింపబడనివాడును అయినట్టి కర్త సాత్వికుడనబడును.
27. వాంఛగలవాడును, కర్మఫలమును కోరువాడును, లోభియు, హింసాశీలుడును, అశుద్ధుడును, సుఖదుఃఖములయందు స్థిరము కాని మనస్సుగలవాడును అయినట్టి కర్త రాజసికుడని చెప్పబడును.
28. అస్థిరమైన మనస్సుగలవాడును, క్రమపద్ధతి లేనివాడును, గర్వముగలవాడును, వంచకుడును, కీడుచేయుటకై ప్రయత్నించువాడును, సోమరియు, అధీరుడును, జాగుచేయువాడును అయినట్టి కర్త తామసికుడు అనబడును.
29. ఓ ధనంజయా! మూడు రకముల గుణముల ననుసరించి బుద్ధియొక్కయు ధృఢచిత్తముయొక్కయు త్రివిధములైన భేదములను వివరముగా చెప్పుచున్నాను, వినుము.
30. ఓ పార్థ! కర్మము చేయబానుకొను పద్ధతిని కర్మమునుండి తొలగు మార్గమును, చేయదగిన కార్యమును చేయరాని కార్యమును, భయాభయములను, బంధమును, మోక్షమును ఎరుగు బుద్ధి సాత్వికమగును.
31. ఓ పార్థ! ధర్మమును అధర్మమును, చేయదగిన కార్యమును చేయరాని కార్యమును యథాతథముగా గ్రహించనట్టి బుద్ధి రాజసమనబడును.
32. ఓ పార్థ! అంధకారముచే కప్పబడి అధర్మమును ధర్మమనియు, సర్వవిషయములను వ్యత్యస్తముగను భావించే బుద్ధి తామసమగును.
33. ఓ పార్థ! యోగముతో అవిచ్ఛిన్నమైన ఏ ధృతిచేత మనస్సు, ప్రాణము, ఇంద్రియములు మొదలగువాటి క్రియలు కామకౌనబడునో ఆ ధృతి సాత్వికమనబడును.
34. ఓ పార్థ! ఏ ధృతి ధర్మము, కామము, అర్థము అనువాటిని ధరించి, పరిపూర్ణాసక్తిచే ఫలితమును కోరజేయునో ఆ ధృతి రాజసికమగును.
35. ఓ పార్థ! బుద్ధిహీనుడగువాడు ఏ ధృతిచే నిద్రను, భయమును, సంతాపమును, వ్యాకులతను, మదమును విడువకుండునో ఆ ధృతి తామసికమగును.

36. భరత వంశీయులలో శ్రేష్ఠుడవైన ఓ అర్జునా! ఇప్పుడు మూడువిధముల సుఖములయొక్క వివరమును నాచే వినుము.
37. ఏ కార్యమునందు ఒకడు అభ్యాసముచే ఆనందమొందునో, దుఃఖముయొక్క అంతమును పొందునో, ఏ కార్యము ప్రారంభమున విషమువంటిదై అంతమున అమృతమునకు సమానమై ఆత్మయందు నెలకొనియుండు బుద్ధియొక్క ప్రసన్నత్వమువలన కలుగునో ఆ సుఖము సాత్వికమనబడును.
38. విషయములును ఇంద్రియములును కూడుటచే ఏ సుఖము మొదట అమృతమునకు సమానమై, అంతమున విషమువలెనుండునో ఆ సుఖము రాజసికమని భావింపబడును.
39. నిద్ర, సోమరితనము, బుద్ధిహీనత మొదలైనవాటినుండి ఉత్పత్తిల్లు ఏ సుఖమనేది ప్రారంభ అంతములలోను తెలివిని మయకమొందించునో అది తామసికమనబడును.
40. స్వభావముచే పుట్టిన ఈ మూడు గుణములనుండియు విముక్తి చెందిన జీవుడు భూలోకమందైనను, పరలోకమందైనను, దేవుళ్ళయొద్దైనను లేడు.
41. శత్రుసంహారకుడవైన ఓ అర్జునా! బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్య శూద్రులకు, వారివారి ప్రకృతి గుణముల ననుసరించి కర్మములు విభజింపబడియున్నవి.
42. మానసేంద్రియనిగ్రహము, తపస్సు, శుచిత్వము, సహనము, సరళత్వము, జ్ఞానము (బహిరంగము కాని దైవీకమునుగురించిన జ్ఞానము), విజ్ఞానము (బహిరంగమైన దైవీకమునుగురించిన జ్ఞానము), ఈ జీవితమునకు ఆవల ఇంకొక జీవితము కలదను నమ్మకము ఇవన్నియు ప్రకృతిచే కలిగిన బ్రాహ్మణ కర్మములు.
43. శౌర్యము, తీక్షణత, సైర్యము, సామర్థ్యము, యుద్ధమున వెన్నుచూపమి, ఈవి, ప్రభుత్వము మొదలైనవి ప్రకృతిచే కలిగిన క్షత్రియ కర్మములు.
44. వ్యవసాయము, గోరక్షణము, వర్తకము అనునవి ప్రకృతిచే కలిగిన వైశ్య కర్మములు. ఇతరులకు సేవ చేయుట శూద్రులకు ప్రకృతిచే కలిగిన కర్మమగును.
45. ప్రతి మానవుడును తన కర్మమును శ్రద్ధతో ఆచరించినట్లయితే, ప్రభువును గ్రహింపదగిన పరిపక్వస్థితిని పొందును. తన కర్మమునందు నెలకొనియున్నవాడు ఏవిధముగా పరిపక్వస్థితిని పొందునో దానిని వినుము.
46. ఎవనినుండి జీవులన్నియు ఉత్పత్తిల్లునో, ఎవనిచే ఇవన్నియు పరివ్యాప్తకమైయున్నవో, అతని స్వకర్మావరణచే అర్చించి, మానవుడు పరిపక్వస్థితిని పొందును.

47. సద్గుణరహితమైనను, ఒకనికి ప్రకృతిచే కలిగిన కర్మమే (స్వధర్మము) ఇతరుల కర్మముకంటే ఉత్తమమైనది. ప్రకృతిచే కలిగిన కర్మమును ఒకడు చేయుటచే అతడు కీడును పొందడు.
48. ఓ కుంతీపుత్రా! దోషముగలదైనను తోడబుట్టిన కర్మమును ఒకడు విడువరాదు. పొగచే అగ్ని ఆవరింపబడునట్లు ప్రారంభించే కర్మములన్నియు గుణదోషముచే ఆవరింపబడియున్నవి.
49. దేనియందును ఆసక్తిగొనని బుద్ధిగలిగి, జయింపబడిన అంతఃకరణము గలవాడై, వాంఛాశూన్యడుగనున్నవాడు సన్యాసముచే కర్మము తొలగిన ఉన్నత స్థితిని పొందును.
50. ఓ కౌంతేయా! ఆ ఉన్నత స్థితిని పొందినవాడు ఏవిధముగా జ్ఞానముయొక్క ఉత్తమగమ్యమగు బ్రహ్మమును పొందునో, ఆ విధానమును క్లుప్తముగా నానుండి వినుము.
51. పరిశుద్ధమైన బుద్ధితో కూడినవాడై, దేహమును మనస్సును స్థైర్యముతో నిగ్రహించి, శబ్దాది విషయములను త్యజించి, రాగద్వేషములను విడనాడి,
52. ఏకాంతమును కోరినవాడై, అల్పాహారమును గైకొనుచు, దేహమును మాటలను మనస్సును అరికట్టి, సదా ధ్యానయోగమునందు మగ్నుడై వైరాగ్యసాధన చేయుచు,
53. నేను ఆసక్తిని విడిచినవాడనను అహంకారమును, యోగసిద్ధిచే కలుగు బలమును, దానికి సంబంధించిన గర్వమును, కామమును, ఆశ, కోపము, స్వామ్యము మున్నగు భావనలను త్యజించి, 'నాది' అను తలంపు లేనివాడై, మనశ్శాంతి నొందినవాడు బ్రహ్మముతో ఐక్యమైందుటకు అర్హుడగును.
54. బ్రహ్మమునందు నిమగ్నుడై, ప్రశాంతచిత్తుడైనవాడు శోకింపడు, ఆశింపడు; సర్వజీవులయెడ సమానుడై నాయందు సాటిలేని భక్తిని పొందును.
55. అతడు నేను ఎంత గొప్పవాడననియు, నేనెవరిని అను విషయమును భక్తిచే నిజముగా గ్రహించును. తర్వాత నన్ను అతడు నిజముగా నెరింగి శీఘ్రముగా నాయందు ప్రవేశించును.
56. అతడెల్లప్పుడు సర్వకర్మములను చేయుచుండినను నన్ను శరణుజొచ్చి నా కృపచే అక్షయమును మార్పులేరుగనిదియునగు స్థితిని పొందును.
57. నీవు మనస్సుతో సర్వకర్మములను నాకు సమర్పించి, నన్నుగాక వేరే దేనిని గొప్పగానెంచక, బుద్ధియోగమును గైకొనుచు, సర్వదా నాయందు శ్రద్ధను నిలిపినవానిగానుండుము.

58. నాయందు శ్రద్ధయుంచి నీవు నా కృపచే అంతరాయములనెల్ల దాటుదువు. కాని అహంకారముచే వినకపోతివేని నాశమొందెదవు.
59. అహంకారమునుగైకొని యుద్ధము చేయనని నీవనుకొనినచో, నీ యీ నిశ్చయము వ్యర్థమగును. ప్రకృతి నిన్ను బంధించి ప్రేరేపించును.
60. ఓ కౌంతేయా! భ్రాంతివలన నీవు దేనిని ఆశింపకున్నావో, దానినే తోడబుట్టిన నీ కర్మముచేత బంధింపబడి వివశుడవై నీవు చేయుదువు.
61. ఓ అర్జునా! దేహమనెడి వాహనములో నిలుపబడినవైన సకల ప్రాణులను ఈశ్వరుడు తన మాయాశక్తిచే కదిలించుచు, సకల ప్రాణుల హృదయమునందును నిలిచియున్నాడు.
62. ఓ భరత వంశీయుడా! ఏవిధముననైనను అతనినే శరణుపొందుము. అతని కృపచే సాటిలేని శాంతిని, అక్షయ పదమును పొందుదువు.
63. ఈ విధముగా రహస్యములయందు శ్రేష్ఠమైన రహస్యమగు జ్ఞానము నీకు నాచే వివరింపబడెను. దీనిని కొరత లేకుండ పరిశోధించి, నీ యిష్టానుసారముగా చేయుము.
64. ఉన్నతమైనట్టియు, రహస్యములయందు శ్రేష్ఠమైనట్టియు నా వాక్యమును మరల వినుము. నాకు ధృడమైన స్నేహితుడవై నీవున్నావుగనుక నీకు హితమైనదానిని పలుకుదును.
65. నాయందు మనస్సుంచి, నాయందు ప్రేమ చూపించుచు, నన్ను పూజించువాడవు కమ్ము. నన్ను నమస్కరింపుము. నన్నే పొందుదువు. నీవు నాకు ప్రయుడవు. నీకు నేను నిజమైన వాగ్దానమునే చేయుదును.
66. సర్వధర్మములను (మతములను) విడనాడి, నన్నొకనినే శరణుపొందుము. నేను నిన్ను సర్వపాపములనుండి విముక్తి చెందింతును. శోకింపకుము.
67. ఈ శాస్త్రము నీకు నాచే వివరింపబడినది. తపస్సు చేయనివారికి దీనిని చెప్పరాదు. భక్తిహీనునికి, వినుటకు చెవియొగ్గనివానికిని దీనినెప్పుడును చెప్పరాదు. మరియు నాయందు ఎవడు దోషములను చూచునో, వానికిని చెప్పరాదు.
68. ఈ ఉత్తమమైన రహస్యమును నా భక్తులకు వివరించు వాడు నాయందు సాటిలేని భక్తిగలవాడై, నిస్సందేహముగా నన్నే చేరును.
69. మానవులలో నాకు అతనికంటె అధిక ప్రయుడైన సేవకుడు లేడు. అతనికంటె ప్రీయతరుడింకొకడు ఈ భూమిలోనుండబోడు.

70. మరియు ఎవడు మనయొక్క యీ పుణ్యమైన సంవాదమును పరిశోధించునో, అతనిచే నేను జ్ఞానయజ్ఞముచేత పూజింపబడినవాడనగుదుననేది నా అభిప్రాయము.
71. శ్రద్ధగలవాడై వినయపూరితముగా ఏ మానవుడు దీనిని వినునో, వాడును విముక్తుడై, పుణ్యముచేసినవారికి చెందిన పుణ్యలోకములను పొందును.
72. ఓ కుంతీనందనా! నీచే ఏకాగ్రచిత్తముతో ఇది వినబడెనా? ధనంజయా! నీ అజ్ఞానమను భ్రాంతి నశించెనా?
73. అర్జునుడు పలికెను: కృష్ణా! నా భ్రాంతి నాశనమాయెను. నీ అనుగ్రహముచే నిజస్థితిని పొందితిని. సందేహము తొలగినవాడనై నిలిచియున్నాను. నీ మాటననుసరింతును.
74. సంజయుడు పలికెను: ఈ విధముగా నేను వాసుదేవునికిని మహాత్ముడైన అర్జునుడికిని జరిగిన యీ పులకాంకితము చేయు అద్భుత సంభాషణను వింటిని.
75. నేను వ్యాసుని కృపచేత ఈ సాటిలేని రహస్యమగు యోగమును యోగేశ్వరుడగు కృష్ణునినుండి సూటిగా వినినవాడనైతిని.
76. ఓ రాజా! కేశవునకును అర్జునుడికిని జరిగిన ఈ పుణ్యవంతమైన అద్భుత సంభాషణను తలంచి తలంచి మరల మరల హర్షించుచున్నాను.
77. ఓ రాజా! హరియొక్క ఆ అత్యద్భుత రూపమును తలంచి తలంచి నాకు గొప్ప ఆశ్చర్యము కలుగుచున్నది; మరల మరల ఆనందమొందుచున్నాను.
78. ఎచ్చట యోగేశ్వరుడైన కృష్ణుడుండునో, ఎచ్చట విలుకాడైన అర్జునుడుండునో, అచ్చట మంగళము, విజయము, అభ్యుదయము, నిశ్చయమైన నీతి ఉండుననేది నా సిద్ధాంతము.

ఇట్లు బ్రహ్మ విద్యగాను యోగ శాస్త్రముగాను శ్రీకృష్ణునకును అర్జునుడికిని మధ్య సంభాషణగాను కొనసాగిన శ్రీమద్ భగవద్గీత అను ఉపనిషత్తులో 'మోక్ష సంన్యాస యోగము' అని పేరు పొందిన అష్టాదశాధ్యాయము సమాప్తము.

ఓం తత్ సత్